

BUREAUS VOOR ONTMOETING MET MOSLIMS

Rooms Katholieke Kerk in Nederland: Berry van Oers bvoers@rkk.nl

Postbus 13049, 3507 LA UTRECHT. Tel. (+31)030-2326936

Rooms Katholieke Kerk in België: ROMC Kerkwerk Multicultureel

SamenlevenHuidevettersstraat 165 B1000 Brussel Tel.+3225028101

Protestantse Kerk in Nederland: Jan Post-Hospers

Postbus 8506, 3503 RM Utrecht Tel. (+31) 030-8801880

REDACTIE:

Alper Alasag

Ton Crijnen

Hans Haafkens

Simon Lambregs simon.lambregs@skynet.be

Nico Landman

Berry van Oers (kernredactie)

Piet Reesink (eindredactie) preesink@hetnet.nl

Gé Speelman

Esther Struikmans (kernredactie)

Abonnementen 2014 : (4 nummers)

Binnenland: 19,95 €

Buitenland : 25,25 €

Losse nrs. : 5,70 € plus porti

website

<http://begripmoslimschristenen.jouwweb.nl>

Abonnementen worden telkens verlengd met het volgend kalenderjaar als opzegging niet heeft plaatsgevonden. Opzegging dient in het voorgaande jaar vóór 1 november schriftelijk te zijn geschied.

Lay-out : P. Reesink

Advertentietarieven op aanvraag.

ADMINISTRATIE, abonnementen, nabestellingen:

Secretariaat RK Kerkgenootschap in Nederland

Financiële administratie

Postbus 90.189

4800 RN Breda

Tel. 076- 522.34.44

Email: secretariaat@bisdombreda.nl

Voor het overnemen van artikelen is toestemming van de uitgever nodig

Dit nummer van Begrip (3/2014) gaat o.a. over salafisme. Wat is het precies? Zijn salafisten orthodoxe moslims? Zijn het extremisten? Zijn huidige salafisten anders dan de vroegere salafisten? Gebruiken ze geweld?

De door zichzelf uitgeroepen kalief hield in juli een bijzondere preek om de Islamitische Staat op te richten. Islamitische geleerden van over heel de wereld hebben een open brief geschreven aan de kalief Baghdadi van IS. Op 21 punten verwerpen ze de leer en praktijken van IS. Hun argumenten uit Koran en traditie lijken traditioneel maar bevatten belangrijke nieuwe basisregels voor een vernieuwde uitleg van Koran en sjariea.

Hoe verlopen discussies op internet in de moskee over djihadisme? Gé Speelman analyseert wat op internet en in de moskee Alkabir in Amsterdam gebeurde rond dit thema. Verder vestigen wij uw aandacht op de masterthesis van Juliëtte van Deursen-Vreeburg. Deze gaat over Franciscus van Assisi en de verhouding tussen christendom en islam in het werk van Louis Massignon.

Leerhuis	bl. 96
Salafisme, G. Speelman	bl. 97
Preek al-Baghdadi, vertaling en commentaar, P. Reesink	bl. 111
Open brief moslim geleerden, vertaling en commentaar, P.R.	bl. 120
Bijeenkomst al-Kabir moskee, G. Speelman	bl. 132
Boeken, K. Steenbrink, J. van Deursen-Vreeburg	bl. 136
Van her en der	bl. 143

Leerhuis

Onlangs verdedigde Omer ben Salem al Fayyumi zijn Ph. D. dissertatie aan de Al Azhar Universiteit in Cairo. Hierin roept hij moslims en joden op tot verzoening. Hij claimt dat een dergelijke verzoening alleen mogelijk is door de religies.

De Koran, zo zegt hij, kent positieve en negatieve passages over de Mensen van het Boek (joden en christenen). Het belangrijkste vers dat bepaalt hoe moslims de Mensen van het Boek moeten behandelen is te vinden in K. 5: 48: “En Wij hebben het Boek met de waarheid naar jou neergezonden ter bevestiging van wat er voorheen van het boek al was en om erover te waken. Oordeel dan tussen hen volgens wat God heeft neergezonden en volg niet hun begeerten om [daarmee] af te wijken van de waarheid zoals die tot jou gekomen is. Voor een ieder van jullie [gemeenschappen] hebben Wij een wet en een weg bepaald. En als God het gewild had, zou Hij jullie tot één gemeenschap gemaakt hebben maar Hij heeft jullie op de proef willen stellen met wat jullie gegeven is. Wedijver dus met elkaar in goede daden. Tot God keren jullie tesamen terug. Hij zal jullie dan dat meedelen waarover jullie het oneens waren.”

Het derde Boek (de Koran), na het eerste (Tora) en het tweede (Indjiel), is nodig om de fouten te verbeteren in de interpretatie van het eerste Boek en om joden en christenen met elkaar te verzoenen. Het belangrijkste beginsel dat God vaststelde is dat Hij niet wil dat alle mensen één godsdienst hebben. Hij wilde drie verschillende openbaringen. Ieder van ons zal beoordeeld worden naar zijn gedrag volgens zijn eigen openbaring. En naar zijn verdraagzaamheid t.o.v. de twee andere godsdiensten. Joden en christenen worden beschouwd als medegelovigen (co-religionists) van moslims. Er is niet zoiets als de afschaffing van de eerdere Boeken. De Koran wil deze bekrachtigen en bevestigen. Vroomheid, vriendelijkheid en geduld zijn de sleutel tot succes in de relaties tussen de drie tradities.

Om zijn dissertatie kracht bij te zetten sprak hij op 2 november 2014 tot de Vereniging van Interreligieuze Ontmoeting (www.interfaith-encounter.org) in Jeruzalem en zei toen het volgende: “ Het land tussen de Middellandse Zee en de

Jordaan is zowel voor moslims als joden heilig... Mijn proefschrift discussieert over het belang om te steunen op islamitische en joodse morele waarden en op teksten uit onze heilige boeken om tot een leefbare oplossing te komen in het conflict over het Heilig Land”.

Als het joodse volk de inwoners van het Heilig Land zien als “vreemdelingen (Hebr. gar, gâr) die bij jullie zijn” zoals staat in Leviticus 19: 34: “Behandel vreemdelingen die bij jullie wonen als geboren Israëlieten. Heb hen lief als jezelf, want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte”, dan zal vrede mogelijk zijn. De Bijbel legt als verplichting op om niet-Israëlieten als Israëlieten te behandelen met liefde en respect.

Anderzijds moeten moslims de joden die in het Heilig Land wonen beschouwen als ‘volk van Mozes’ (K. 7: 159) of ‘Mensen van het Boek’. Waarom? De Koran 7: 159 zegt: “ En tot het volk van Moesa behoort een gemeenschap die die tot de waarheid aanspoort en daarbij op rechtvaardige wijze handelt’. In Koran 60: 7 lezen we: “Wellicht brengt God tussen jullie en degenen die in vijandschap verkeren genegenheid teweeg. God is vergevingsgezind en genadevol”.

Salafisme

In 1992 schreef de bekende godsdienstsocioloog Olivier Roy het boek *l'échec de l'islam politique*. Volgens hem had de politieke islam gefaald. Onder ‘politieke islam’ verstond Roy het streven om de politieke macht te krijgen, en

een daarbij passend politiek programma om tot hervorming van de staat en de samenleving te komen. Groepen als de Moslim Broeders of het Algerijnse FIS hadden een actieprogramma om met politieke middelen een islamitische staat te vestigen in het land waar de betreffende groep zijn basis had (Egypte, Algerije etc.). Naast groepen die behoorden tot de politieke islam onderscheidde Roy ook ‘neofundamentalisme’. Veel moslims waren ontevreden met de samenleving waarin ze leefden,

schreef Roy. Ze wilden terug naar de oorspronkelijke bronnen van de islam, naar de tijd van de eerste moslims. Maar lang niet al deze groepen waren onderdeel van de ‘politieke islam’. De meeste neofundamentalisten concentreerden zich helemaal niet op de politiek. Ze probeerden hun dagelijks leven meer te oriënteren

op de oorspronkelijke islamitische beginselen. Dit soort neofundamentalisme onderscheidde Roy van ‘islamisme’: islam met een politieke boodschap. Welnu, Roy meende in 1992 te moeten constateren dat de politieke islam, de islamistische groepen die met een politiek actieprogramma werkten, hadden gefaald. Door corruptie, dictatuur en de interne strijd in veel van de groepen zelf was het zicht op het bereiken van een islamitische staat en samenleving met politieke middelen verdwenen.

Ook de opkomst van een groep als al-Qaida bracht Roy niet tot andere gedachten over het falen van de politieke islam. Hij wees erop dat deze groep totaal anders opereerde dan bijvoorbeeld de Hizb Allah, Hamas, de Moslim Broeders of de FIS. Om te beginnen had al-Qaida zijn basis niet zozeer in een bepaald land, waar het door persoonlijke banden verbonden was met de lokale bevolking, maar was het op een vluchtige manier nu eens hier, dan weer daar te gast in vreemde landen. Daarnaast presenteerde het zich vooral als groep op internet. Al-Qaida had ook geen kant-en-klaar concept voor het inrichten van de islamitische staat. In plaats daarvan werd gehoopt dat het Jahiliyya regime van het Westen vanzelf zou instorten als het werd geconfronteerd met terrorisme. Dit is een apocalyptische visie op de geschiedenis, maar niet een politieke. Ik kom nog terug op de vraag of Roy gelijk had met zijn voorspelling over de mislukking van de politieke islam. Wat me nu bezig houdt is zijn constatering dat veel moslims, teleurgesteld als ze waren met politieke islamitische organisaties, zich gewend hebben tot een vorm van ‘neofundamentalisme’ die zich kenmerkt door een concentratie op het privéleven. Daar, binnenshuis, zo islamitisch mogelijk zijn, dat wordt het ideaal.

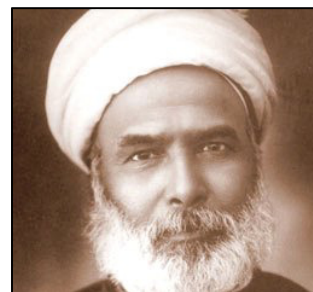
De groepen neofundamentalisten die Roy in 1992 beschreef zijn in het Midden-Oosten inderdaad ruim voorradig. Maar ook in de straten van Brussel en Rotter-

dam kan men ze zien. Vrouwen in burka's, jonge mannen in een jellaba met een kort baardje, die zich naar de moskee haasten. En dan niet de heimweemoskee van hun ouders, maar een moderne moskee met een gelijke website, waar een serie cursussen en lezingen wordt gegeven: 'het sociale systeem volgens de islam', 'de uitleg van soera al-baqara' (soera 2) of 'de positie van de vrouw volgens de Koran'. Deze groepen worden meestal 'salafi's' genoemd. Waar komt het salafisme vandaan en hoe ontwikkelt het zich tegenwoordig?

De geschiedenis van het begrip 'salafisme'

In mijn colleges aan de VU als student werd het begrip 'salafisme' door prof. Dick Mulder vooral behandeld in het kader van zijn colleges over de impact van het modernisme op de Egyptische samenleving. Nadat Jamal Ud-Din al-Afghani in de late 19de eeuw het samengaan van modernisme en Islam hartstochtelijk bepleit had, en na de eerste hervormingsbewegingen in Egypte, waar secularisten als Qasim Amin en moslimgeleerden als Mu-

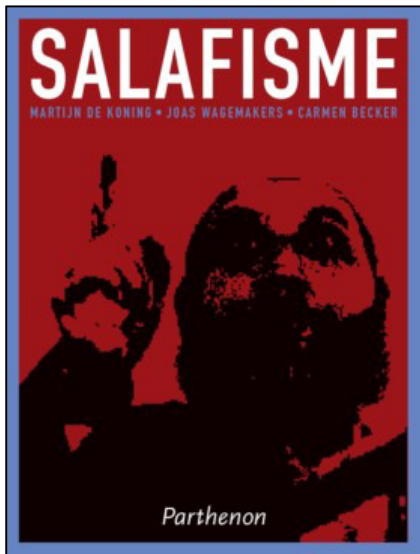

hammad Abduh stredden voor meer gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen, en de afschaffing van het polygame huwelijk, kwam vooral door de inspiratie van Rashid Ridha een beweging op gang waarin gepleit werd voor een teruggaan naar de oorspronkelijke bronnen van de islam, de islam van de voorouders. De vrome voorouders (*al-Salaf al-Salih*), de eerste generaties moslims, waren immers dichter bij het levende voorbeeld van de profeet Mohammed dan wij, en ze beoefenden een meer zuivere vorm van islam.

Ridha weet de achteruitgang van de islamitische landen in zijn tijd aan het slaafs navolgen van de middeleeuwse tradities en aan de excessen van de soefi's. Een zuivere islam, los van de culturele en ideologische aanslibbels van eeuwen, zou moslims sterker maken en meer voorbereid op de moderne samenleving. Het gezag van middeleeuwse uitlegtradities werd door deze eerste salafistische groepen ter discussie gesteld.

Kan je de huidige groepen die zichzelf ‘salafi’s’ noemen zien als erfgenamen van Rashid Ridha en Muhammed Abduh? Volgens Martijn de Koning, Joas Wagemakers en Carmen Becker kan je dat niet zonder meer zeggen. In hun nieuwe boek *Salafisme* geven een goed overzicht van bestaande groepen en hun ontwikkelingen. Daarin gaan ze ook in op de wortels van de huidige salafistische bewegingen.

Volgens de Koning, Wagemakers en Becker stonden Abduh en Ridha in beginsel

positief tegenover moderne wetenschap en een gematigde vorm van democratie. Veel Moslim Broeders maken dankbaar gebruik van hun gedachtengoed, net zoals conservatieve hervormers van de islam als Tarik Ramadhan. Maar de meeste salafisten in de 21ste eeuw ontleen hun gedachtengoed vooral aan voormoderne denkers Ahmed Ibn Hanbal (9de eeuw), Ibn Taymiyya (14e eeuw) en Ibn Abd al-Wahhâb (18de eeuw). Deze denkers wilden zich bij de islamitische wetgeving helemaal baseren op het voorbeeld van de profeet Mohammed, en identificeerden zich dan ook met de hadith, de verhalen over Mohammed. Zo

stonden de volgelingen van Ibn Hanbal bekend als de ‘*ahl al-hadieth*’ (de mensen van de hadith). Vooral Ibn Abd al-Wahhâb heeft in de moderne tijd veel invloed, omdat hij een bondgenootschap aanging met een plaatselijke Arabische stamleider, Ibn Sa’oed. Samen veroverden ze grote delen van het Arabisch schiereiland, waar ze uiteindelijk een staat stichtten die nu bekend staat als Saoedi-Arabië. Het wahhabitisch salafisme kreeg een wijde verspreiding in de moslimwereld door de ontdekking en exploitatie van de enorme oliebronnen. Uit de hele moslimwereld kwamen mensen na de Tweede Wereldoorlog werken in Saoedi Arabië. Vooral vanuit Egypte waren veel migranten met het Saoedische koninkrijk verbonden. Toen de Moslimbroeders door Nasser werden vervolgd kwamen ze in grote aantallen als geschoolde werkers in Saoedi-Arabië aan de slag. Velen werkten in Saoedische onderwijsinstellingen, zodat er een vruchtbare

wederzijdse beïnvloeding was van het gedachtegoed van de Moslim Broeders en het Wahhabitische salafisme. Vooral na de nederlaag tegen Israël in 1967 raakten veel inwoners van Arabische landen teleurgesteld in hun seculiere, modernistische regeringsleiders, die immers door het Westen vernederd waren. Ze zochten hun toevlucht tot de strenge Wahhabitische leer, die hen een alternatief bood.

Of de huidige salafisten zich verwant voelen met Rashid Ridha valt te betwijfelen, aangezien ze vaak een ambivalente verhouding hebben met de moderniteit. Ridha en zijn volgelingen wilden de islam moderniseren en bij de tijd brengen, terwijl de huidige salafi's erop uit zijn de islam te zuiveren en terug te keren naar het verleden. Aan de andere kant was ook Ridha aan het eind van zijn leven teleurgesteld in de moderniteit, en wendde hij ook zich meer en meer tot de 'zuivere' islam van het verleden.

Waar gaat het om in het hedendaagse salafisme?

Salafisten willen, als andere utopische groepen, de integriteit van de moslim gemeenschap herstellen door terug te gaan naar de 'zuivere' islam van de voorouders. Hoe willen ze dat doen? In het boek Salafisme wordt dit helder uitgelegd. In hun leer ('*aqîda*') staan drie groepen concepten centraal.

Ten eerste het concept '*tawhid*', de eenheid van God. Salafisten maken onderscheid tussen drie vormen van *tawhid*: *tawhid al-rububiyya* (de eenheid van Gods heerschappij), *tawhid al-asma' wa-l-sifat* (de eenheid van de namen en eigenschappen (van God)) en *tawhid al-uluhiyya* (de eenheid van goddelijkheid). De laatste wordt ook wel *tawhid al-hakimiyya* (de eenheid van de regeermacht) of *tawhid al-ibada* (de eenheid van aanbidding) genoemd. Onder het eerste aspect van *tawhid* wordt kortweg verstaan dat er één God is die hemel en aarde geschapen heeft. Onder het tweede dat deze God volstrekt uniek is en op geen enkele manier met een mens of enig ander wezen te vergelijken. Dit houdt onder meer in dat men geen menselijke eigenschappen aan God mag toewijzen. Het derde aspect zegt dat mensen niemand anders dan God mogen aanbidden of gehoorza-

men. Hoewel alle salafisten (en overigens ook de meeste moslims) deze drie aspecten van de eenheid van God onderschrijven, treden er vooral als het over het derde aspect gaat nogal eens verschillen van mening op. Want wat betekent ‘aanbidding’: dat men geen anderen dan God mag aanbidden sluit in elk geval verering van heiligen (zoals onder veel soefi’s gebruikelijk) of het bidden tot gestorven familieleden uit, maar betekent het ook dat men bijvoorbeeld geen geestelijke leiders mag volgen?

Een tweede centraal concept is ‘*imân*’ (geloof). Ook bij de uitwerking van dit concept sluiten de salafi’s aan bij eeuwenoude discussies binnen de moslimgemeenschap. Daarin werd vanouds onderscheiden tussen drie aspecten van geloof: de overtuiging van het hart, het uitspreken met de tong en het uitvoeren met de ledematen. Met andere woorden: geloof is iets wat als overtuiging van binnen leeft, dat hardop beleden kan worden en dat handen en voeten moet krijgen in de praktijk. Maar welke van deze drie is beslissend? Een vroege sekte, de jahmieten, schijnt beweerd te hebben dat geloof uitsluitend bestaat uit de innerlijke overtuiging. Ook als iemand uiterlijk (in zijn spreken en handelen) er als een heiden of Jood of christen uitziet, kan men toch niet zeggen dat deze persoon geen moslim is, want niemand kan in zijn hart kijken. Iets minder ver gingen de murji’ieten, die beweerden dat geloof vooral een samengaan van de overtuiging in het hart en het bevestigen daarvan via uitspraken. Als iemand zich moslim voelde en ook zei dat te willen zijn, dan was hij moslim, ook als zijn daden daarmee in tegenspraak waren. De derde stroming, onder woorden gebracht door Ibn Hanbal, werd de opvatting die door de meerderheid van de soennieten werd onderschreven. Ibn Hanbal vond dat geloof een kwestie van hart, mond en handen was. Deze kwestie is zo belangrijk voor salafi’s omdat ze gedurig erop bedacht zijn onderscheid te maken tussen ‘ware’ en ‘ongelovige’ moslims. Hoe kan je zien of iemand een goede gelovige is of dat hij tot ongelooft (*kufir*) is vervallen, en dus een afvallige (*murtadd*) is geworden? Salafisten maken daarbij onderscheid tussen ‘*kufir asghar*’ (klein ongelooft) en ‘*kufir akbar*’ (groot ongelooft). In de beantwoording van deze vraag gaan de wegen van salafisten uiteen. Een veel gemaakt onderscheid is dat tussen zonden die per ongeluk worden begaan, of zonden waarbij de zondaar eigenlijk wel beter weet, maar vanwege moreel falen of menselijk tekort toch be-

zwijkt voor de verleiding enerzijds en zonden die bewust God en de goddelijke voorschriften tarten. Een moslim kan bijvoorbeeld een glas wijn drinken en weten dat 'dat eigenlijk niet mag'. In dit geval, redeneren sommige salafisten, begaat hij slechts een kleine daad van ongeloof. Iets heel anders is het wanneer een moslim wijn drinkt omdat hij het alcoholverbod in de koran achterhaald vindt. Dan begaat hij een grote daad van ongeloof. Dit onderscheid is natuurlijk van belang omdat alle salafisten geloven dat een moslim die kufr akbar begaat, willens en wetens afvalt van de islam en dus volgens de hadieth van de profeet gedood mag worden, en bovendien aan het eeuwige hellevuur onderworpen is.

De murji'ieten zouden het met dit onderscheid niet eens geweest zijn. Zij zouden gezegd hebben dat iets pas als groot ongeloof kan gelden als de zondaar er expliciet verbaal zijn afvalligheid bij belijdt. Terwijl een andere vroeg islamitische groep, de kharijieten, al bij de allerkleinste overtreding tot het oordeel kwamen dat de zondaar per definitie een afvallige was (en dus door andere moslims gedood mocht worden). Onder de salafi's wordt over het algemeen een standpunt ingenomen dat tussen dat van de kharijieten en de murji'ieten in ligt, maar onderling zijn ze het oneens over de criteria die moeten worden aangelegd om te beslissen over de *imân* (geloof) dan wel de kufr (ongelovigheid) van een medemoslim.

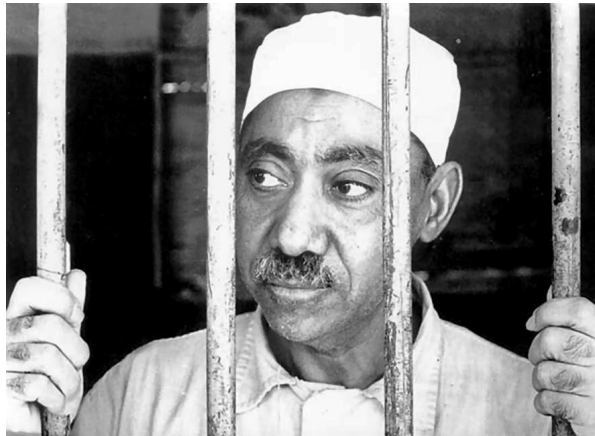
Het derde concept dat een grote rol speelt in de leer van de salafisten is het principe van *al-wala wa-l-bara* (de loyaliteit en de afkeuring). Hiermee wordt bedoeld dat de moslim loyaliteit verschuldigd is aan God, aan de islam en aan de gemeenschap van gelovigen, de oemma. Volgens salafisten betekent die loyaliteit dat moslims hun omgang met niet-moslims zo beperkt mogelijk moeten houden. Naar elkaar toe moeten de gelovigen loyaal zijn en elkaar dienen, terwijl ze zich zoveel mogelijk afzijdig moeten houden van ongelovigen. Zo bepleiten sommige salafisten dat moslims die als minderheid in niet-moslim landen wonen, moeten proberen te emigreren naar moslimlanden. Als ze al ongelovigen als burens hebben, moeten ze in elk geval niet de feesten van die mensen meevieren of hun kinderen met de kinderen van deze burens laten spelen. Ook alledaagse gewoontes van ongelovigen moeten door moslims worden gemeden, zoals het dragen van Westerse kleding, het bezoeken van buurtbijeenkomsten of het luisteren naar

Westerse muziek.

Verschillende stromingen

Door de Amerikaanse politicoloog Quintan Wiktorowicz wordt een belangrijk onderscheid gemaakt tussen drie hoofdstromingen onder de Salafisten: de apolitieke, de politieke en de jihadistische stroming. In het boek van de Koning, Wagenmakers en Becker worden de drie groepen genoemd: quiëtisten, politico's en jihadisten.

De grenzen tussen deze drie groepen zijn niet altijd zo nauw te trekken, maar toch is het zinvol een onderscheid te maken. Quiëtisten zijn degenen die zich uit principe in het geheel niet met de politiek willen inlaten. Sommige omdat ze menen dat de politiek de islam slechts kan bezoedelen. Participatie aan het politieke proces leidt af van datgene waar het God werkelijk om gaat: een zuivere leefstijl. Andere, vooral in Saoedi-Arabië, houden zich op afstand van de politiek omdat ze loyaal zijn aan de Saoedische staat en die actief ondersteunen. Politico's daarentegen zijn actief bij de politiek betrokken. Soms uit zich dat in actievoeren om bepaalde politieke doelen te bereiken, bijvoorbeeld als ze zich verzetten tegen corruptie in Saoedi-Arabië, of als ze actievoeren tegen vrouwen die auto-rijden. Soms ook doen ze mee aan verkiezingen, zoals in sommige golfstaten waar salafi's in het parlement zitten. Jihadi's ten slotte zijn sterk beïnvloed door de geschriften van de radicale Moslim Broeder Sayyid Qutb. Ze vinden het legitiem zich met geweld te verzetten tegen de eigen overheden in moslimlanden omdat deze overheden de islam feitelijk verlaten hebben door hun verwesterde wetgeving.

de eigen overheden in moslimlanden omdat deze overheden de islam feitelijk verlaten hebben door hun verwesterde wetgeving.

Tussen groepen onderling is er veel debat en onderlinge verkettering. Zo verwijten de quiëtisten hun politieke en jihadi broeders dat ze neokharidjieten zijn: al te gemakkelijk komen de politieke en jihadi salafisten tot het oordeel dat andere moslims de grote vorm van afgodendienst (kufr akbar) begaan hebben en dus af-

valligen zijn: door hun critici worden zulke beschuldigende politico's en jihadi's wel takfiri's genoemd, dat wil zeggen dat ze medemoslims tot 'kâfir' (ongelovige) verklaren. Het kharidjisme is niet voor niets in de 7e eeuw tot ketterij verklaard volgens deze critici. Want wanneer je jezelf een oordeel aanmeet over de mate waarin een medemoslim gelovig is of niet, meet je de rol van God aan: aan God komt immers het uiteindelijke oordeel over de zondaren toe. Andersom zeggen politico's en jihadi's van de quiëtisten dat deze met hun accomoderende houding tegenover de regeringen in moslim landen, vooral de Saoedische regering, 'neomurji'ieten' zijn, omdat ze weigeren zich kritisch uit te laten over allerlei wetten die van kracht zijn in moslimlanden en die duidelijk niet islamitisch zijn.

Er is dus een grote diversiteit aan salafistische groepen, die bovendien zich duidelijk tegen elkaar afzetten.

Dat neemt niet weg dat de grenzen tussen groepen soms meer vloeibaar zijn dan op het eerste gezicht lijkt. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de quiëtistische groepen salafi's in Egypte na 2011. Al sinds de jaren '70 bestonden er in Egypte, naast de politiek actieve Moslim Broeders, groepen quiëtistische salafistische moslims. Deze bemoeiden zich niet met de politiek van de regering van Hosni Mubarak, wat hen in de ogen van de Egyptische overheid een prettig alternatief maakte voor de oppositionele Moslim Broeders. De algemene verwachting van kenners van de Egyptische politiek was dat deze apolitieke groeperingen geen rol zouden spelen in de verkiezingen na de Arabische lente in 2011. Maar inmiddels waren sommige salafistische groepen sterk betrokken geraakt bij de protesten op het Tahrirplein. Eén van de politieke partijen die ze oprichtten, de Nur partij, haalde bij de parlementsverkiezingen 33 van de 156 parlementszetels, en is dus een belangrijke politieke speler gebleken. Zo werden op het oog quiëtistische groepen door de omstandigheden omgeturd tot politico's.

Salafisme in Nederland

Salafisme kwam in de loop van de jaren '80 naar Europa, waar het geleidelijk aan voet aan de grond kreeg bij groepen moslim migranten die hier al langer woonden. Vanuit het Midden-Oosten kwamen aanvankelijk vooral Moslim

Broeders, die uitweken uit landen als Egypte en Syrië en zich vestigden in Nederland of Groot Britannië. Daarnaast was er een andere stroom van ‘uitgezonderden medewerkers’ vanuit Saoedische organisaties als de Râbita al-Âlam al-Islâmî, de Islamitische Wereldliga. Met Saoedische steun werd een aantal moskeeën opgericht vanaf de tweede helft van de jaren '80. Deze moskeeën fungeerden als knooppunten in een salafistisch netwerk. Voorbeelden zijn de Tawhidmoskee in Amsterdam en de al-Furqaanmoskee in Eindhoven. Vanuit dergelijke moskeeën ver-

trokken vanaf halverwege de jaren '90 ook weer mensen naar het buitenland, soms omdat ze in een islamitisch land wilden wonen, omdat ze vonden dat ze in Nederland niet de totaal islamitische leefstijl konden handhaven die aansloot bij de vrome voorouders. Dit wordt in salafistische kringen *hidjra*, uittocht, genoemd. Soms vertrokken ze om te studeren in Saoedi-Arabië en Egypte of om mee te vechten in landen als Sudan of Somalië. In veel gevallen werden deze migranten verbindingsfiguren tussen moslims in Nederland en elders in de wereld. De salafi's in Nederland maken op verschillende manieren deel uit van een transnationaal netwerk. Ze zijn verbonden met stromen van mensen, informatie en goederen uit en naar het Midden-Oosten, en daarnaast bouwen ze aan een informatie en discussienetwerk dat grensoverschrijdend is. Steeds meer ontstaan Europese of internationale platforms, informatienetwerken en conferenties, waar salafi's van verschillende landen een ‘islamitische publieke sfeer’ creëren. Salafi's voelen zich verbonden met geloofsbroeders en –zusters van elders.

Over de netwerken van salafi-groepen in Nederland is veel bekend. Weinig groepen zijn grondiger en met meer regelmaat onderzocht. Een kleine zoektocht op internet levert een waaier aan gratis beschikbare rapporten op: van het Sociaal en Cultureel Planbureau, van het Ministerie van Justitie, van de AIVD. Onderaan dit artikel noem ik de belangrijkste rapporten. In het SCP rapport uit 2012 *Moslim in Nederland* van Mieke Maliepaard en Mérove Gijsberts krijgt men het beste over-

zicht van eerder onderzoek over salafisme en de radicalisering van moslim jongeren in Nederland. De meest grondige studie die zich specifiek richt op salafistische organisaties is te vinden in een rapport uit 2010, gemaakt door het Instituut voor Migratie en Etnische Studie (IMES) in opdracht van het WODC en de nationale coördinator terrorismebestrijding: *Salafisme in Nederland*. Aard, omvang en dreiging. Auteurs zijn Ineke Roex, Sjef van Stiphout en Jean Tillie. Hierin wordt een beschrijving gegeven van de verschillende netwerken van salafisten in Nederland en hun verbindingen met het Midden-Oosten.

In het kort kan uit dit rapport worden geconstateerd dat de drie stromingen: apolitiek (of quiëtistisch) salafisme, vaak gelieerd aan de Saoedische overheid, politiek geëngageerd salafisme (met soms een cross-over naar de Moslim Broeders) en jihadi salafisme in Nederland voorkomen. Naast uitgesproken salafistische moskeeën zijn er ook moskeeën waar sprake is van kleinere of grotere invloed van het salafisme, zonder dat de totale bezoekersgroep van de moskee zich hierin herkent.

Van salafist naar jihadist?

Nu zoveel jongeren vanuit Nederland naar Syrië vertrokken zijn komt opnieuw de vraag op hoe de verhouding is tussen de drie categorieën salafisten. Welke factoren dragen ertoe bij dat salafisme aantrekkelijk is voor jongeren? En hoe komt het dat een kleine minderheid van de jongeren radicaliseert, de samenleving de rug toekeert en vatbaar is voor geweldsideologieën?

In 2006 verscheen een voortreffelijke studie van Frank Buijs, Froukje Demant en Atef Hamdy: *Strijders van eigen bodem*. In dit boek wordt op basis van intensieve interviews met zowel salafistische als democratische moslimjongeren een aantal profielen geschetst van jongeren in Nederland die kiezen voor verschillende varianten van salafisme. In het slothoofdstuk wordt de vraag gesteld wat de redenen zijn voor jongeren om zich op het salafisme te richten. De bodem die onder deze motivatie ligt is het gevoel dat door een brede groep Marokkaanse jongeren gedeeld wordt: dat ze niet welkom zijn in de Nederlandse samenleving, dat de politieke instellingen van die samenleving niet fair zijn en dat ze geen vertrouwen hebben in de elites van de Nederlandse samenleving. Daarbij gaat het lang

niet altijd om jongeren die weinig onderwijs genoten hebben en een slechte positie hebben op de arbeidsmarkt. Voor een deel van de jongeren geldt dat ze juist wel hard meedoen met de Nederlandse samenleving en hoger onderwijs hebben genoten, soms met een baan als gevolg. Maar ook deze jongeren zijn teleurgesteld. Dit noemen de onderzoekers ‘het dilemma van de toegenomen verwachtingen’. Juist door hun grote mate van contact met Nederlanders beseffen deze jongeren eens te meer dat ze er nooit echt helemaal bij zullen horen. Buijs, Demant en Hamdy onderscheiden in hun onderzoeksgroep drie typen motivatie voor de keuze voor salafisme: sommige jongeren zijn primair religieus gemotiveerd. Ze zoeken naar antwoorden op de grote vragen van het leven. Een voorbeeld is de moordenaar van Theo van Gogh, Mohammed B., die zijn daad plaatste in het kader van de strijd van de krachten van het licht tegen die van het duister, en de verwachting van Gods oordeel. Een andere groep heeft als drijfveer het ervaren onrecht, dat ze doortrekken naar alle moslims in de wereld. Overal ter wereld worden volgens hen moslims onderdrukt. Het salafisme biedt de identificatiemogelijkheid met deze ‘verworpenen der aarde’. Jason W., lid van de Hofstadgroep, is een voorbeeld van zo’n jongere. Een derde type zoekt en vindt een gevoel van verbondenheid met een hechte vriendengroep. In ruil voor het gevoel van saamhorigheid zijn ze bereid de radicale ideeën van hun vrienden te onderschrijven.

De auteurs gaan ook in op de vraag of de apolitieke (quiëtistische) en de politieke vorm van het salafisme een opstapje zijn voor jongeren naar de meer radicale jihadistische variant. De auteurs neigen tot de conclusie dat het bestaan van deze andere minder radicale groepen wel eens een drempel zou kunnen zijn voor de toename van de jihadi variant. Immers, hun religieuze studiegroepjes bieden een goed alternatief voor de jihadi groepen, en het type argumenten dat ze aandragen om te prediken tegen de gewelddadige jihad zal meer indruk maken op salafi jongeren dan allerlei argumenten uit seculiere hoek.

De rol van internet

In het boek van de Koning, Wagemakers en Becker wordt ingegaan op de netwerken van salafi jongeren uit Nederland op internet. Vervalt door internet de religieuze autoriteit van imams en *fuqahâ*’ (de rechtsgeleerden)? Die wordt in elk geval wel anders: Salafi’s verwerpen het idee van *taqlîd* (kritiekloos volgen van

de middeleeuwse traditie), ze willen zich alleen op de voorbeelden van Mohammed en zijn tijdgenoten (de *sahâba*) beroepen. Dus doen ze erg hun best om hadieth-literatuur beschikbaar te maken voor gewone moslims, bijvoorbeeld door databases aan te bieden waar hadieth-literatuur in het Nederlands, Duits en andere Europese talen te vinden is. Immers in de hadieth staat wat het voorbeeld van de profeet Mohammed was en hoe de leefstijl van zijn tijdgenoten eruit zag. Via zulke bronnen gaan gewone gelovigen op zoek naar de juiste gedragsregel, waarbij ze alleen die gedragsregels gezaghebbend vinden die via een duidelijke bewijsplaats verbonden zijn aan het voorbeeld van de profeet Mohammed. Alleen ‘bewezen’ regels gelden. Zo’n bewijs heet een *dalîl*. Slechts als je in de hadieth-literatuur, of in de geschriften van gezaghebbende hadieth-geleerden een tekstplaats vindt die bewijst dat een gedragsregel door Mohammed werd aanbevolen of voorgeschreven, pas je die regel toe. Tegelijk hechten ze zeer aan een goede *isnâd* (keten van overleveraars) van de beschikbare kennis. Ondanks hun afkeer van taqlîd hebben ze uiteindelijk daarom geleerden nodig die hen de weg wijzen in het woud van hadieths en die het onderscheid kunnen maken tussen ‘sterke’ (goede) hadieths met een betrouwbare keten van overleveraars en zwakke hadieths. Via internet kunnen ze met zulke geleerden in contact komen, en ze spelen elkaar de uitspraken van dergelijke geleerden toe. In sommige chatgroepen op internet kunnen ‘leken’ grote lokale autoriteit verwerven door hun goede verwijzingen naar bewijsplaatsen. Ze worden als het ware ‘vernacular authorities’ (je zou kunnen zeggen: lokale gezagsdragers). In die zin werkt internet anti-autoritair. Je hoeft geen grote geleerde te zijn om je toch een eigen achterban te verwerven. Op internet vormen zich gemeenschappen met een gedeeld referentiekader, wat zich bijvoorbeeld uit in gedeelde omgangsvormen (het beleefd en religieus groeten van medegebruikers) en rituelen zoals het online doen van de shahâda door bekeerlingen.

Internet dient echter niet alleen voor de discussies over gedragsregels in het dagelijks leven, maar ook als forum voor jongeren die overwegen om de *hidjra* (uittocht) te maken naar een islamitisch land of zich in te zetten voor de gewapende strijd in Syrië. Heel interessant is om het onderzoeksmateriaal van de AIVD op dit terrein te bekijken. In 2009 verscheen het rapport [Lokale Jihadisti-](#)

[sche Netwerken in Nederland](#). Veranderingen in het Dreigingsbeeld . Hierin werd geconstateerd dat de aanwas onder jihadistische groepen beperkt was, mede door een actiever overheidsbeleid, waarbij contact werd gezocht met belangrijke moskeeën in het salafistische netwerk. De imams in die moskeeën zijn geen voorstander van het jihadisme, en ze konden hun volgelingen goed duidelijk maken waarom dit in strijd met de islam was. De these van Buijs, Demant en Hamdy dat quiëtistische en politieke vormen van salafisme een dam opwerpen tegen de jihadistische variant werd hier dus bevestigd. Maar dit voorjaar kwam er een heel ander rapport uit bij de AIVD: [Transformatie van het Jihadisme in Nederland](#). Zwermodynamiek en nieuwe slagkracht. In dit rapport wordt geconstateerd dat de rol van de social media de laatste vijf jaar enorm is veranderd. Tegenwoordig gaan jongeren in de leeftijd van 15-25 jaar niet meer primair te rade bij de leiding van de lokale salafistische moskee, maar vormen ze ‘zwermen’ van elkaar inlichtende en opstokende individuen. In de omgeving van de social media kan dan een nieuwe hechte groep ontstaan die zijn argumenten elders zoekt wanneer de lokale religieuze autoriteit deelname aan de jihad verbiedt.

De conclusie moet dan ook zijn dat het lastig is te voorspellen welke kant het uitgaat met het salafisme in Nederland. Wat blijft staan is dat de voedingsbodem voor radicale groepen groot blijft zolang het debat over de islam in Nederland totaal gepolariseerd is, en zolang jongeren van Marokkaanse komaf het gevoel hebben dat er voor hen geen plaats is in de Nederlandse samenleving.

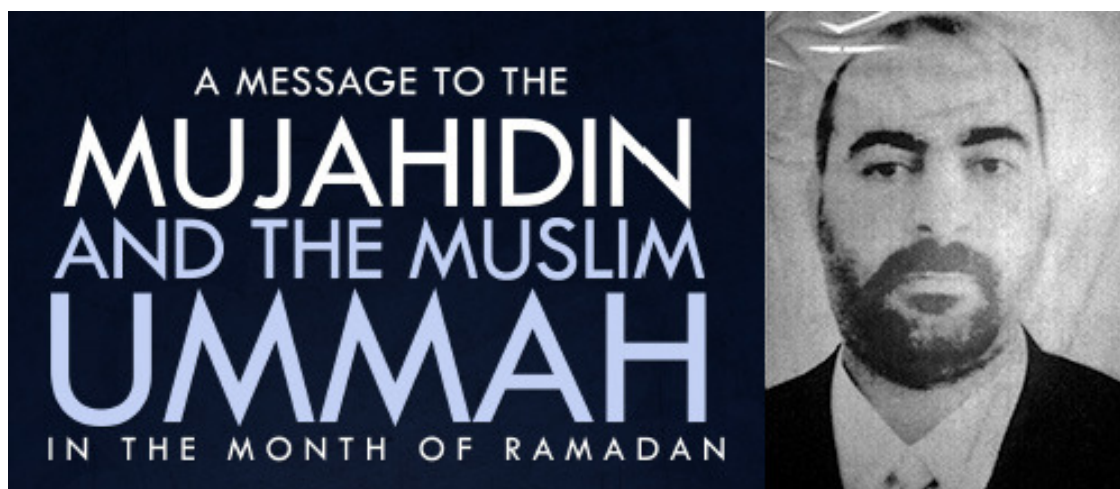
Gebruikte literatuur:

- Martijn de Koning, Joas Wagemakers, Carmen Becker, Salafisme. Almere 2014: Parthenon
- Frank Buijs, Froukje Demant en Atef Hamdy: Strijders van eigen bodem. Radicale en democratische moslims in Nederland. Amsterdam 2006: Amsterdam University Press
- AIVD, Lokale Jihadistische Netwerken in Nederland. Veranderingen in het Dreigingsbeeld. juli 2010 (www.aivd.nl)

- AIVD, Transformatie van het Jihadisme in Nederland. Zwermodynamiek en nieuwe slagkracht Juni 2014 (www.aivd.nl)
- Ineke Roex, Sjef van Stiphout en Jean Tillie, Salafisme in Nederland. Aard, omvang en dreiging. Amsterdam 2010: IMES (<http://dare.uva.nl/document/2/101480>)
- Mieke Maliepaard en Mérove Gijsberts, Moslim in Nederland 2012. Den Haag 2012: SCP (www.SCP.nl)

Preek al Baghdadi

Vertaling en commentaar : P. Reesink

Hieronder volgen delen van de toespraak van de door zichzelf uitgeroepen kalief al Baghdâdi van IS. Het commentaar is cursief. De korancitaten zijn soms uit de vertaling van Leemhuis, soms uit de Levende Koran (I.U.R. Press).

Daarna volgt in een Open Brief de reactie van een aantal geleerden uit bijna alle landen van de islamitische wereld.

Een boodschap aan de jihadstrijders en aan de moslim gemeenschap in de maand Ramadan van de bevelhebber van de gelovigen Abu Bakr al Hussayni al Qurayshi al Baghdadi.

Bevelhebber van de gelovigen is de officiële titel van de kalief van weleer. De koning van Marokko is tot nu toe de enige die deze titel mag gebruiken. Abu Bakr is de eerste kalief na Mohammed, hij was zeer geliefd. Al Hussayni doet denken aan Hussayn, de martelaar van de sji'ieten. Al Qurayshi roept de associatie op met een afstamming van Al Quraish, de stam van de profeet Mohammed. Al Baghdadi doet niet alleen denken aan de hoofdstad Bagdad maar ook aan de dynastie van de Abassieden die in Bagdad eeuwenlang hun zetel hadden. Met al deze titels wil de kalief alle moslims onder zijn banier scharen.

Na een klassieke opening van de preek wordt al direct de toon gezet: “K. 3: 102: O jullie die geloven, vreest God zoals het Hem toekomt, Jullie mogen dus alleen maar sterven als mensen die zich aan God hebben overgeven (muslimun)”. *Eenvoudig gezegd, wees je hele leven lang vroom. Men zou ook verkeerd kunnen vertalen zoals de Engelse tekst doet: je moet sterven als moslim. Oorspronkelijk werden de aanhangers van het nieuwe geloof ‘gelovigen’ genoemd en pas later ‘moslims’.*

Volgt het citaat 33: 70-71: “O jullie die geloven, wees je bewust van je verantwoordelijkheden jegens Allah en spreek de waarheid. Hij maakt jullie daden goed voor jullie en vergeeft jullie je zonden. En wie Allah en zijn boodschapper gehoorzaamt, heeft zeker een geweldige overwinning gehaald.” *Het gaat hierin de Koran niet om een militaire overwinning maar om het behalen van een prestatie, een succes.*

Dan volgen enkele verzen over de verplichting om te vasten (2: 183,185) en haalt al Baghdadi een hadieth aan die zegt dat wie vast, zijn zonden vergeven ziet en het paradijs zal ingaan.(3: 133). Hij vervolgt dan met zijn eigen woorden:

“Er is geen betere daad in deze deugdzame maand of in welke andere maand dan ook dan de jihad op de weg van God, profiteer dus van deze gelegenheid en ga de weg van jullie rechtvaardige voorgangers. Steun de godsdienst van God door jihad op de weg van God. Ga voort, o strijders (mujâhidien) op de weg van God. Jaag de vijanden van God schrik aan en zoek de dood op de plaatsen waar je denkt die te vinden want dit ondermaanse leven (dunya) komt ten einde en het

hiernamaals duurt voor altijd.” K.47: 35-36: “Dus geef de moed niet op en roep niet om vrede terwijl jullie aan de winnende hand zijn. God is met jullie en hij vermindert nooit [de beloning] voor jullie goede daden. Het leven van de wereld is niet anders dan spel en vermaak...”.

Al Baghdadi gaat verder: Gezegend is degene die deze wereld verlaat in de Ramadan en zijn Heer ontmoet op een van de dagen van vergeving. O strijders op de weg van God, wees ‘s nachts monniken en overdag ridders/ruiters. Breng de harten van een gelovig volk blijdschap en laat aan de tirannen (regeerders die de rechten van God opeisen) zien waarvoor ze op hun hoede zijn. O strijders op de weg van God, het gaat echt over de godsdienst van God en zijn voorzieningen (commodity). Je hebt slechts één ziel en één vastgestelde tijd voor de dood. Dit tijdstip zal niet sneller komen en ook niet worden uitgesteld. Het gaat om het Paradijs of het Hellevuur, om geluk of ellende. Dan zal de godsdienst van God overwinnen. Dan zal zijn tegenprestatie kostbaar en waardevol zijn. En wat is de ziel anders dan een lage, zielige, ellendige ziel, als zij niet streeft naar wat bij God is en Zijn godsdienst niet ondersteunt. Bij God, wij zullen nooit echte strij-

ders zijn zolang we gierig zijn met ons leven en onze rijkdom. Bij God, we zullen nooit geloofwaardig zijn als we ons leven en onze rijkdom niet opofferen om Gods woord hoog te verheffen en de godsdienst van God te laten winnen.”

K. 9:111 : “ God heeft van de gelovigen hun personen en hun bezittingen gekocht opdat [in ruil daarvoor] de Tuin voor hen is. Zij strijden op het pad van God, dus doden zij en worden zij gedood, als een ware gelofte [bindend voor Hem], in de Tora, het Evangelie en in de Koran.

En wie is er trouwer aan zijn belofte dan God? Verheug jullie dus in de overeenkomst die jullie zijn aangegaan. Dat is de geweldige prestatie.”

Dit vers (K 9: 111) is een verwijzing naar de eed van trouw van Aqaba die een aantal personen in Mekka had gezworen aan God en Zijn profeet .Het gaat dus hier over een historische gebeurtenis in het verleden.

Neem dus de wapens op, o soldaten van de islamitische staat. Strijd, strijd. Let op dat u niet misleid wordt en uw kracht verliest. Wees op uw hoede want de wereld (dunya) is met tegenzin naar u gekomen. Schop die dus neer, verpletter hem, en laat hem achter u. Waarlijk, wat bij God is, is beter en duurzamer. De gemeenschap (oemma) van de islam kijkt naar u met hoop in de ogen. Inderdaad, u hebt broeders in vele delen van de wereld die de ergste soorten marteling ondergaan. Hun eer wordt geschonden. Hun bloed wordt vergoten. Gevangenen klagen en schreeuwen om hulp. Wezen en weduwen klagen over hun toestand/ Vrouwen hebben hun kinderen verloren en wenen. Moskeeën worden ontheiligd en heiligdommen geschonden. De rechten van moslims worden met geweld ontnomen in China, India, Palestina, Somalië, het Arabische schiereiland, de Kaukasus, Syrië, Egypte, Irak, Indonesië, Afghanistan, de Filippijnen, Ahvaz, Iran door de râfida (sji'a), Pakistan, Tunesië, Libië, Algerije en Marokko, in het Oosten en in het Westen. Voer je ambities dus op, o soldaten van de islamitische staat. Want je broeders over de hele wereld wachten om door jullie gered te worden en anticiperen op jullie brigades. Je hoeft maar te kijken naar de taferelen die jullie bereiken uit Centraal Afrika en daarvoor uit Burma. En wat voor ons verborgen is, is nog veel erger.

Dus, bij God, wij zullen wraak nemen, bij God, wij zullen wraak nemen. Zelfs al duurt het een tijd, we zullen wraak nemen en het minste kwaad tegen de oemma, zal worden beantwoord met nog meer menigten tegen de dader. K 42: 39: “en degenen die groot onderdrukkend onrecht is aangedaan verdedigen zich”. En degene die begint, onderdrukt meer. Spoedig, met Gods toestemming, zal er een dag komen dat de moslim overal zal kunnen gaan en staan als een meester, aan wie eer wordt bewezen, die gerespecteerd wordt en met opgeheven hoofd zijn waardigheid behoudt. Eenieder die hem durft te beledigen, zal gestraft worden en de hand die naar hem uithaalt om hem kwaad te doen, zal afgehakt worden. Laat dus de wereld weten dat we vandaag de dag in een nieuw tijdperk leven. Degene die onachtzaam was, moet nu alert zijn. Wie aan het slapen was, moet nu wakker worden. Wie geschokeerd was en verbaasd moet begrijpen. De moslims hebben vandaag een donderende verklaring en hebben zware laarzen. Ze hebben een verklaring die de wereld zal doen horen en begrijpen wat de betekenis is van ter-

rorisme en ze hebben laarzen die de afgoden van nationalisme zullen vertrappen, de afgod van de democratie vernietigen en haar afwijkende natuur bloot leggen.

Luister dus, oemma van de islam. luister en begrijp. Sta op , richt je op. Want de tijd is voor jou gekomen om je te bevrijden van de ketting van zwakheid. Sta op tegen tirannie, tegen de verraderlijke regeerders, - de agenten van de kruisvaarders en de atheïsten en de hoeders van de joden. O oemma van de islam, de wereld is heden verdeeld in twee kampen, in twee loopgraven. Er is geen derde kamp. Het kamp van de islam en van het geloof, en het kamp van kufr (ongeloof) en huichelarij – het kamp van de moslims en de jihadisten overal en het kamp van de joden, de kruisvaarders, hun bondgenoten, en met hen de rest van de volkeren en godsdiensten van kufr, alle geleid door Amerika en Rusland, en gemobiliseerd door de joden.

Zeker, de moslims werden verslagen na de val van hun kalifaat. Hun staat hield toen op te bestaan en de ongelovigen konden de moslims verzwakken en vernederen, over hen heersen in elke regio, hun rijkdom en bronnen plunderen en hen van hun rechten beroven. Ze realiseerden dit door hun landen aan te vallen en te bezetten, door verraderlijke agenten aan te stellen om de moslims met ijzeren vuist te regeren en oogverblindende en bedrieglijke leuzen te verspreiden zoals:

Beschaving, vrede, co-existentie, vrijheid, democratie, secularisme, baathisme, nationalisme, vaderlandsliefde en nog meer van deze valse slogans. Deze regeerders gaan door met hun pogingen om moslims tot slaven te maken en hen van hun godsdienst af te wenden door deze leuzen.

Met als gevolg dat de moslim óf zich van zijn godsdienst verwijdert, niet meer in God gelooft, zich schandelijk overgeeft aan door mensen gemaakte sjirk- (polytheïstische) wetten van Oost of West, terwijl hij verachtelijk en schadelijk leeft als een volgeling, door deze leuzen te herhalen zonder eigen wil en eer óf hij leeft vervolgd, als iemand op wie men het gemunt heeft, uitgewezen met als resultaat de dood, de gevangenis of vreselijke martelingen en beschuldigingen van terrorisme. Want terrorisme is niet geloven in deze leuzen en in God geloven. Terrorisme is verwijzen naar Gods wet als oordeel. Terrorisme is God ge-

hoorzamen zoals Hij je bevolen heeft. Terrorisme is het weigeren van vernedering, onderdrukking en onderwerping [aan de kuffâr, de ongelovigen].

Terrorisme is als moslim te leven, eervol met macht en vrijheid. Terrorisme is aandringen op je rechten en ze niet opgeven. Maar terrorisme houdt niet in dat je moslims doodt in Burma of hun huizen verbrandt. Terrorisme betekent niet het uit elkaar rukken van moslims in de Filippijnen, Indonesië en Kashmir en hun ingewanden uit hen te halen. Terrorisme houdt niet in het doden van moslims in de Kaukasus en ze verdrijven uit hun land. Het houdt niet in massagraven te maken voor de moslims in Bosnië en Herzegovina en hun kinderen af te slachten. Het houdt niet in het verwoesten van de huizen van Palestijnen, het zich toe-eigenen van hun land en de schending en ontheiliging van hun heiligdommen en families. Het houdt niet in het in brand steken van moskeeën in Egypte, het vernietigen van hun huizen aldaar, het verkrachten van hun kuis vrouwen en de onderdrukking van de mujahidien op het schiereiland van de Sinaï en elders. Terrorisme houdt niet in de excessieve marteling en degradatie van moslims in Oost Turkistan en Iran [door de râfidah] evenmin als het hen verhinderen om de meest basale rechten te ontvangen.

Râfidhah: letterlijk, zij (de sjia) die weigert, d.w.z die sjiëten die alleen Ali als kalief erkennen.

Terrorisme houdt niet in het overal vullen van gevangenissen met moslim gevangenen. Terrorisme houdt niet in oorlog te voeren tegen kuisheid en hijâb (kleding van moslim vrouwen) in Frankrijk en Tunis. Het houdt niet in om verraad, prostitutie en overspel te verspreiden. Terrorisme houdt niet in het beledigen van de Machtige Heer, het vervloeken van de godsdienst en het bespotten van onze Profeet. (Vrede zij met hem). Terrorisme houdt niet in het afslachten van moslims als schapen in Centraal Afrika, terwijl niemand om hen weent en hun moord aanklaagt. Dit alles is geen terrorisme. Het is eerder vrijheid, democratie, vrede, veiligheid en verdraagzaamheid.

God is genoeg voor ons en Hij is de beste Beschikker van zaken. K.85: 8: “En ze behandelden hen slecht alleen maar omdat zij in God geloofden, de Almachtige,

de Prijzenswaardige..”

Deze verzen van soera 85 zouden volgens de uitleg in de Koran van de Islamitische Universiteit Rotterdam slaan op de joden die de christenen in Najran (Noord Yemen) vermoordden door hen te verbranden. De christenen werden martelaren omdat zij stierven in naam van hun geloof.

O moslims overal, er is een blijde boodschap voor jullie en verwacht het goede. Verhef uw hoofden want vandaag –door Gods genade- hebben jullie een staat en een kalifaat, welke jullie je waardigheid, je macht, rechten en leiderschap zullen teruggeven. Het is een staat waarin allen broeders zijn: de Arabier en de niet-Arabier, de blanke man en de zwarte man, die uit het Oosten en die uit het Westen. Het is een kalifaat dat velen bijeenbracht: mensen uit de Kaukasus, uit India, China, Shâm (Syrië), Irak, Yemen, Egypte, de Maghreb (Noord Afrika), Amerika, Frankrijk, Duitsland en Australië. God heeft hun harten samengebracht en zo zijn ze broeders geworden door Zijn genade, elkaar liefhebben vanwege God, zij aan zij in dezelfde loopgraaf, elkaar verdedigend en bewakend en zich opofferevend voor elkaar. Hun bloed mengde zich en werd één, onder één enkele vlag en doel, in één paviljoen, genietend van de zegen van trouwe broederschap. Als koningen deze zegen zouden kunnen proeven, dan zouden ze hun koninkrijk verlaten en met elkaar vechten om deze zegen.

Dus alle lof en dank zij aan God. Kom dan, o moslims, haast je maar jullie staat. Ja, het is jullie staat. Haast je want Syrië is niet voor de Syriërs en Irak niet voor de Irakezen. De aarde is van God. K. 7: 128 “... De aarde behoort toe aan God. Hij geeft haar als erfdeel aan wie Hij wil van Zijn dienaren. En de het eindresultaat behoort toe aan de godvrezenden.” De staat is een staat voor alle moslims. Het land is voor de moslims, alle moslims. O moslims overal, een ieder die in staat is de hijra (emigratie) te verrichten naar de islamitische staat, laat hem dat dan doen want hijrah naar het land van de islam is verplicht. God, Hij zij verheven, heeft gezegd: K. 4: 97-100 “De engelen zeggen tot hen die ze doen sterven, terwijl dezen zichzelf onrecht aandoen: ‘In welke toestand verkeerden jullie?’ Zij zeggen: ‘Wij werden op aarde onderdrukt’. Zij [de engelen] zeggen dan echter: ‘Was de aarde van God niet groot genoeg voor jullie om daarop uit te wijken [voor het kwaad]?’ . Zij zijn het voor wie het toevluchtsoord de hel is- en dat is

een slechte bestemming. Met uitzondering van de zwakkeren onder de mannen en de vrouwen en de kinderen, die geen middelen tot hun beschikking hebben, noch een uitweg kunnen vinden [om uit te wijken]. Diegenen zijn het die God hopelijk vergeeft, want God is Inschikkelijk, vergevingsgezind.” Haast u dan, moslims, naar Allah als muhâjirin (emigranten). K. 4: 100: “En wie terwille van God uitwijkt (emigreert) zal op aarde vele toevluchtsoorden en ruimtes vinden. Wie zijn huis verlaat omwille van God en Zijn boodschapper en dan vervolgens komt te sterven, diens beloning staat vast bij God. God is Vergevingsgezind, Genadevol”. In het bijzonder doen wij een beroep op geleerden, juristen (fuqahâ’), predikers, vooral ook rechters, en mensen met militaire en administratieve ervaring en mensen van de dienstverlening, dokters, ingenieurs met verschillende specialisaties. We roepen hen op en herinneren hen eraan dat ze God moeten vrezen want hun emigratie is een persoonlijke, individuele verplichting (*wâjib `ayni*) zodat ze kunnen beantwoorden aan de nood van moslims want deze hebben hen hard nodig.

Mensen kennen hun godsdienst niet en zij hebben dorst naar degenen die hen kunnen onderwijzen en helpen om het te begrijpen. Vrees dus God, o slaven van God. O soldaten van de islamitische staat, wees niet overdonderd door de grote aantallen vijanden want God is met jullie. Ik vrees niet het grote aantal tegenstanders, noch jullie behoefte van armoede, want God, Hij zij verheven, heeft jullie Profeet (Vrede zij met hem) beloofd dat je niet door hongersnood uitgeroeid zult worden en jullie vijand zal jullie niet overwinnen en jullie land schenden. God heeft jullie voedselvoorraden geplaatst onder de schaduw van jullie speren.

Ik vrees eerder voor jullie vanwege jullie zonden. Accepteer elkaar en maak geen ruzie. Kom samen maar ga niet argumenteren. Vrees God in privé en in het openbaar, openlijk en heimelijk. Blijf weg van zonden. Zet uit jullie rangen diegenen die openlijk een zonde begaan.

Hoed u voor trots, hooghartigheid en arrogantie. Wees niet trots vanwege enkele overwinningen. Verneder je voor Gods aangezicht. Wees niet arrogant tegenover de slaven van Allah. Onderschat je vijand niet, ook al win je aan kracht en

groeit je in aantal. Ik breng in herinnering dat je goed moet zorgen voor de moslims en de soennieten (Ahlu- sSoenna). Blijf wakker om over hen te waken zodat ze veilig kunnen zijn en rust hebben. Steun hen. Reageer vriendelijk als ze jullie kwaad berokkenen. Wees zachtaardig met hen en vergeef hun zoveel als je kunt. Blijf volhouden en blijf op je post. Weet dat jullie heden de verdedigers bent van de godsdienst en de bewakers van het land van de islam. Jullie zullen geconfronteerd worden met beproevingen en heftige veldslagen. Voorwaar, de beste plaats om je bloed te vergieten is als je op weg bent om moslims te bevrijden die gevangen zitten achter de muren van tirannen (tawâghât).

Tâghût, mv. tawâghât, is alles wat naast God aanbeden wordt: de duivel, tirannieke en onderdrukkende heersers, degene die oordeelt met wat anders dan God heeft geopenbaard, degene die wetenschap denkt te hebben over het ongeziene, de ongelovigen.

Maak dus je wapens klaar en voorzie jezelf van vroomheid. Volhard in het reciteren van de Koran met begrip van de betekenis en breng de lering in praktijk.

Dit is mijn advies voor jullie: K. 3: 53: “Onze Heer, wij geloven in wat Jij hebt neergezonden en wij volgen de boodschapper. Schrijf ons daarom op bij degenen die getuigen [van de waarheid].”

K. 2: 286: “Onze Heer, veroordeel ons niet als we iets vergeten of een fout begaan. Onze heer, belast ons niet zoals jij degenen vóór ons hebt belast. Onze heer, belast ons niet met dat waarvoor wij niet de kracht hebben {om het te dragen}. Wis onze fouten uit, vergeef ons en wees Barmhartig voor ons. Jij bent onze Beschermheer, geef ons de overwinning op het volk van de ongelovigen”.

In plaats van: ‘geef on de overwinning op de ongelovigen’ kan men ook vertalen ‘Help ons tegen de ongelovigen.’ Het is niet verwonderlijk dat de kalief kiest voor ‘overwinning’.

Tot slot: De toespraak heeft duidelijk de structuur van een vrijdagspreek in de moskee. Opening en slot laten dit zien. Men kan niet ontkennen dat de prediker retorische gaven heeft. Hij doet dat op een slimme manier. Het is bekend dat men in de maand Ramadan extra verdiensten kan krijgen voor het hiernamaals.

Deze korancitaten worden door al Baghdadi naadloos verbonden met de gewapende strijd. Ook in het verdere verloop van zijn toespraak gebruikt hij citaten voor zijn eigen betoog. Deze manier van interpretatie wordt door de geleerden streng veroordeeld. Hun reacties zijn te lezen in de Open Brief die hieronder volgt. Ook roept hij iedere moslim op naar IS te komen behalve zwakkeren, vrouwen en kinderen. Dat vrouwen, zwakkeren en kinderen van sjiieten, christenen, Yazidi's wel door IS vermoord mogen worden, komt niet ter sprake. Ook hiertegen reageren de geleerden fel. De IS verklaart praktisch iedereen tot tâghût, niet alleen onderdrukkers, maar ook westerlingen en zelfs veel moslims. Allen worden als ongelovigen, dus als vijanden beschouwd.

De volledige Engelse tekst is te lezen op:

<http://www.gatestoneinstitute.org/documents/baghdadi-caliph.pdf>

Open brief aan Baghdadi

Voor de volledige tekst zie www.lettertobaghdadi.com

Na een samenvatting van de 24 stellingen begint de open brief van 126 geleerden uit de hele islamitische wereld met het ontcrachten van een hadith, die zou beweren dat barmhartigheid samengaat met het hanteren van het zwaard. Drie citaten uit de Koran moeten dit misverstand uit de wereld helpen.

Daarna wordt elke stelling bewezen met argumenten uit Koran en traditie. Wij vertalen slechts het commentaar op enkele van deze stellingen (1, 4, 6, 8,10).

Stellingen:

1 In de islam is het verboden om fatwa's uit te vaardigen zonder de noodzakelijke kennis en studie. En zelfs dan moeten fatwa's gebracht worden volgens de islamitische wettelijke theorie zoals die is opgesteld in de klassieke teksten. Ook is het verboden om een enkel vers uit de Koran te citeren of een deel daarvan en daar een regel aan te ontlenuen zonder te kijken naar alles wat Koran en Hadieth hierover zeggen. Met andere woorden, er zijn strikte subjectieve en objectieve voorwaarden om fatwa's uit te vaardigen en men kan niet

zo maar hapsnap koranverzen kiezen voor juridische argumenten zonder rekening te houden met de hele Koran en Hadieth.

2 Het is in de islam verboden om wettelijke regels op te stellen over welk onderwerp dan ook zonder de Arabische taal te beheersen.

3 Het is in de islam verboden om sjariea-zaken te simplificeren zonder acht te slaan op gevestigde islamitische wetenschappen.

4 Het is (geleerden) in de islam toegestaan om over alles van mening te verschillen behalve over die fundamentele godsdienstige zaken die alle moslims moeten kennen.

5 Het is in de islam verboden om voorbij te gaan aan de hedendaagse werkelijkheid bij het afleiden van wettelijke regels.

6 Het is in de islam verboden om onschuldigen te doden.

7 Het is in de islam verboden afgezanten, ambassadeurs en diplomaten te doden; daarom is het ook verboden om journalisten en mensen in dienst van hulporganisaties te doden.

8 Jihad in de islam is een verdedigingsoorlog. Men mag deze niet voeren zonder de juiste zaak, het juiste doel en zonder de juiste gedragsregels.

9 Het is in de islam verboden om mensen als niet-moslim uit te roepen tenzij hij of zij openlijk verklaart niet te geloven.

10 Het is in de islam verboden om christenen en Mensen van het Boek op welke wijze dan ook te schaden of te mishandelen.

11 Het is verplicht om Yazidi's als Mensen van het Boek te beschouwen.

12 De herinvoering van de slavernij is in de islam verboden. Deze werd afgeschaft met algemene instemming (idjmâ', consensus, is een van de bronnen van de sjariea).

13 Het is in de islam verboden om mensen te dwingen zich te bekeren.

- 14 Het is in de islam verboden om vrouwen hun rechten te ontzeggen.
- 15 Het is in de islam verboden om kinderen hun rechten te ontzeggen.
- 16 Het is in de islam verboden om wettelijke straffen (*hudûd*) toe te passen zonder de juiste procedures te volgen die rechtvaardigheid en barmhartigheid waarborgen.
- 17 Het is in de islam verboden om mensen te martelen.
- 18 Het is verboden in de islam om de doden te misvormen.
- 19 Het is in de islam verboden om aan God (Hij zij hoog en verheven) slechte daden toe te kennen.
- 20 Het is in de islam verboden om de graven en schrijnen van profeten en gezellen te vernietigen.
- 21 Gewapende opstand in de islam is onder geen enkele voorwaarde toegestaan behalve als de heerser duidelijk ongelovig is en mensen niet toestaat om te bidden.
- 22 Het is in de islam verboden een kalifaat uit te roepen zonder instemming van alle moslims.
- 23 De islam staat toe loyaal te zijn aan de eigen natie.
- 24 Na de dood van de profeet (Moge God zijn zegeningen over hem uitspreiden) eist de islam van niemand om waar dan ook heen te emigreren.

De open brief

In de naam van God, de Barmhartige, de Genadevolle, Lof zij God, de heer van de werelden, vrede en zegeningen voor het zegel van de profeten en gezondenen.

“Bij de namiddag, zeker de mensen lijden echt verlies. Alleen niet zij die geloven en de deugdelijke daden doen, die elkaar aanmanen tot de waarheid en die elkaar aanmanen tot volharding”. (K. 103 : 1-3)

Open brief aan Dr. Ibrahim Awwad Al-Badri, alias ‘Abu Bakr Al-Baghdadi’, aan de strijders en volgelingen van de door henzelf uitgeroepen Islamitische Staat, Vrede en de barmhartigheid van God zij met jullie..

Tijdens uw preek van 6 Ramadan 1435 AH (4 juli 2014) zei U, al parafraserend Aboe Bakr al Siddiq, : “Als u vindt dat wat ik zeg waar is, kom me dan helpen. Als u vindt dat wat ik zeg onjuist is, adviseer en corrigeer me dan”. Het betoog dat hier volgt, is een opinie van geleerden via de media. De Profeet heeft gezegd: “Godsdienst is een (corrigerend) advies”. Alles wat hieronder wordt geciteerd, berust in zijn totaliteit op woorden en daden van de volgelingen van de IS zoals zij dat zelf op de sociale media hebben kenbaar gemaakt, of op verslagen van moslim ooggetuigen en andere media.

We hebben zoveel mogelijk geprobeerd om valse berichten of misverstanden te voorkomen. Bovendien bestaat alles wat hier wordt gezegd uit samenvattingen, geschreven in eenvoudige stijl, die de meningen weergeven van de overgrote meerderheid van soenni geleerden in de loop van de islamitische geschiedenis. In een van zijn toespraken (YouTube on April 3rd, 2014) zei Abu Muhammad Al-Adnani; “Moge God de profeet Mohammed zegenen, die met het zwaard gezonden werd als een barmhartigheid voor alle werelden” Ibn Taymiyyah zegt in Majmu’ Al-Fatawa (Vol. 28, p. 270), ‘ De profeet zei: Ik werd gezonden met het zwaard als een teken van het Laatste Uur zodat niemand aanbeden zou worden behalve God alleen, zonder partner. Mijn levensonderhoud is gesteld in de schaduw van mijn speer. Nederigheid en vernedering zullen het deel zijn van hen die niet luisteren naar mijn lering. Wie iemand na-aapt is een van hen’. Ahmed vertelt dit in zijn Musnad [Vol. 2, p.50] op gezag van Ibn Umar, en Bukhari citeert dit. Maar deze hadieth heeft een zwakke overlevering. (en is dus minder betrouwbaar, noot redactie)

Dit gezegde bevat behoorlijk wat verwarringen en een verkeerd paradigma. Toch wordt het herhaaldelijk overgenomen door de IS. Welnu, God zond zijn profeet als een barmhartigheid (rahma) voor alle werelden: “En Wij hebben jou slechts als barmhartigheid voor de wereldbewoners gezonden” (K. 21: 107). Dit vers geldt voor alle tijden en plaatsen. De profeet werd gezonden als barmhartig-

heid naar mensen, dieren, planten, naar de hemelen en naar subtiele wezens. Geen moslim zal dit ontkennen. Het is een algemeen en onvoorwaardelijk gezegde uit de Koran zelf. Echter, het zinsdeel “met het zwaard gezonden”, is een deel van de hadieth dat speciaal bedoeld is voor een bepaalde tijd en plaats, die nu niet meer bestaan. Het is dus verboden om Koran en hadieth op deze wijze door elkaar te mengen, zoals het is verboden om het algemene en het bijzondere met elkaar te verwarren en het voorwaardelijke en het onvoorwaardelijke.

Bovendien heeft God zichzelf barmhartigheid voorgeschreven: ”Jullie Heer heeft zichzelf barmhartigheid voorgeschreven, als iemand van jullie uit onwetendheid het verkeerde doet en dan later berouw toont, en het weer goedmaakt, dan is Hij vergevend en barmhartig. (K. 6: 54). God zegt ook nog: “En mijn barmhartigheid omvat alles..(K. 7: 156).

In een authentieke hadieth heeft de profeet gezegd: “ Toen God de schepping schiep, schreef Hij boven Zijn troon over zichzelf: “Waarlijk, Mijn barmhartigheid is groter dan mijn toorn” (Bukhari in Kitab al-Tawhid, no. 7422, en Muslim in Kitab al-Tawbah, no. 2751). Het dus volgens de woorden van deze hadieth verboden om ‘het zwaard’ – en dus toorn en strengheid- gelijk te stellen met ‘barmhartigheid’. Men mag ook niet het begrip ‘barmhartigheid voor alle werelden’ ondergeschikt maken aan het zinsdeel ‘gezonden met het zwaard’, want dit zou betekenen dat barmhartigheid afhankelijk is van het zwaard, hetgeen gewoonweg niet waar is. Trouwens hoe zou ‘een zwaard’ van doen kunnen hebben met een wereld waarin zwaarden geen rol spelen zoals in de hemelen, bij subtiele wezens en planten. Als de profeet Mohammed een barmhartigheid is voor alle werelden, kan dit niet slaan op het feit dat hij het zwaard opnam (in een bepaalde tijd, om een bepaalde reden, in een bepaalde omstandigheid). Het gaat hier niet om een puur academisch onderwerp. Het laat eerder het wezen zien van wat hierna komt, omdat ten onrechte het zwaard gelijk gesteld wordt aan de goddelijke barmhartigheid.

1. De bronnen van de fiqh (rechtswetenschap) en koranexegese

Als het gaat over de uitleg van de Koran en het goed begrijpen van de hadieth en van allerlei onderwerpen aangaande de fiqh in het algemeen, moeten we de methode volgen die God in de Koran heeft uiteengezet en de profeet in de hadieth

d.w.z. men moet alles wat over een bepaald onderwerp is geopenbaard beschouwen in zijn totaliteit, en niet alleen maar een gedeelte daarvan. Daarna kan men, als men gekwalificeerd is, een oordeel geven, gebaseerd op alle beschikbare bronnen van de Schrift. God zegt: “...Of geloven jullie in een gedeelte van het Boek en in een ander gedeelte niet?”...(K. 2: 85) " “Zij verdraaien de woorden [door ze] uit hun verband [te halen] en ze zijn een deel vergeten van dat waartoe ze aangemaand waren(K. 5:13);

“Zoals tot jouw hebben Wij ook [een boodschap] neergezonden tot hen die in stukken verdelen, die de Koran in parten hebben opgedeeld.” (K. 15: 90-91)

Als men eenmaal alle relevante passages uit de Schrift verzameld heeft, moet men het algemene onderscheiden van het specifieke en het voorwaardelijke van het onvoorwaardelijke. Eveneens moeten de eenduidige passages onderscheiden worden van de allegorische. Bovendien moet men de redenen en aanleidingen tot de openbaring (*asbâb al-nuzûl*) goed begrijpen evenals alle andere hermeneutische voorwaarden die de klassieke imams (*de stichters van de wetsscholen*, noot red.) hebben opgesteld. Het is dan ook niet toegestaan een vers, of een deel daarvan te citeren zonder serieus alles te overwegen en te begrijpen wat Koran en hadieth hierover zeggen. De reden hiervan is dat alles in de Koran de Waarheid is en alles in de authentieke hadieth goddelijk geïnspireerd. Dus mag niets ervan achterwege gelaten worden. Het is absoluut noodzakelijk alle teksten zoveel mogelijk met elkaar in overeenstemming te brengen. Of er moet een duidelijke reden zijn waarom één tekst belangrijker is dan een andere. Zo legt Imam Shafi’i dit uit in zijn *Al-Risâlah*, met universele instemming van alle *usul-geleerden*. Imam Al Haramayn (Mekka en Medina), Al-Juwayni, zegt in *Al-Burhan fi Usul Al-Fiqh* :

“Wat de kwaliteiten van de mufti betreft en de disciplines die hij moet beheersen, is het noodzakelijk dat hij een geleerde in taal moet zijn want de Sjariea is in het Arabisch. Hij moet ook het ontleden en de syntaxis goed kennen... en de Koran....want de Koran is de basis van alle regels....Kennis van hoe het ene vers door het andere wordt afgeschaft is onontbeerlijk. En de wetenschap van de basisprincipes van het godsdienstrecht is de hoeksteen van de hele materie.

Verder moet hij nog de verschillende soorten van bewijzen en argumenten kennen...en geschiedenis ervan. Hij moet op de hoogte zijn van de hadiethwetenschap zodat hij onderscheid kan maken tussen zwakke en sterke hadieths, acceptabele en apocriefe overleveringen. .. Hij moet jurisprudentie kennen. Daarnaast heeft hij rechtsintuïtie (*fiqh al-nafs*) nodig. Dit is de som van ervaringen van iemand die wettelijke regels moet afleiden. .. Geleerden hebben voorgaande vereisten samengevat als volgt: “een mufti is iemand die zonder invloed van buitenaf alle teksten en argumenten kent voor wettelijke regels.’ Hierbij slaat ‘teksten’ op het beheersen van de taal, koranexegese en hadieth, terwijl ‘argumenten’ gaan over het beheersen van de wetstheorie, diverse vormen van redeneren naar analogie (*qiyâs*) en wetsintuïtie (*fiqh al-nafs*)

Al-Ghazali heeft ongeveer hetzelfde gezegd in *Al-Mustasfa* (Vol. 1, p.342), evenals Al-Suyuti in *Al- Itqan fi Ulum Al-Qur’an* (Vol. 4, p.213).

4 Verschil van mening:

Er zijn twee soorten meningsverschillen: afkeuringswaardig en prijzenswaardige. Over het te verwerpen meningsverschil zegt God in de Koran: “Zij aan wie het Boek gegeven is hebben zich pas, nadat het duidelijk bewijs tot hen gekomen was, opgesplitst”. (K 98: 4). Over het goede meningsverschil zegt God: “Daarop heeft God hen die geloven geleid tot de waarheid, waarover zij het oneens waren met zijn toestemming”. (K. 2: 213)

Dit is de mening van Al-Imam Al-Shafi’I in *Risâlah*, van de andere drie imams en van alle geleerden in de afgelopen duizend jaar. In geval van verschil van mening, moet men de meest barmhartige, d.w.z. de beste mening kiezen. Strengheid moet vermeden worden evenals de idee dat strengheid de mate van godsvrucht aangeeft.

God zegt:” En volgt het beste wat tot jullie van de kant van jullie Heer is neergesonden (K. 39: 55) en “Wees geneigd tot vergiffenis, spoor aan tot het goede en wend je af van de onwetenden”. (K.7: 199)

Verder zegt God nog: “Mijn dienaren, die naar het woord luisteren en dan het beste ervan volgen, zij zijn het die God op het goede pad brengt en zij zijn de

verstandigen”. (K. 39: 18) In een authentieke hadieth zegt Aisha: “Als de profeet meerdere keuzen had, koos hij voor de gemakkelijkste”.

De strengere opvatting is niet per se godvruchtiger, godsdienstiger of oprechter voor God.

“God wenst het jullie gemakkelijk te maken en niet moeilijk (K, 2: 18)

Bovendien, de profeet zei: “Wees niet streng voor jezelf zodat God niet streng voor jou zal zijn. Mensen waren streng voor zichzelf en toen was God streng voor hen”. Er is veel waan en ijdelheid in strengheid omdat strenge mensen als van zelf zichzelf toeroepen: ‘Ik ben streng. Eenieder die minder streng is dan ik blijft in gebreke. Dan ben ik dus beter dan zij.’ Hiermee wordt aan God een slechte intentie toegerekend alsof God de Koran openbaarde om mensen ongelukkig te maken. God zegt: “ Wij hebben de Koran niet tot jou neergezonden opdat jij ongelukkig zou zijn” .... (K. 20: 2)

Het moet worden gezegd dat de meeste mensen die moslim werden in de loop van de geschiedenis dit deden door een goede uitnodiging (*da'wah hasanah*). God zegt: “Roep op tot de weg van jouw Heer met wijsheid en goede aansporing en twist met hen op de beste manier. Jouw Heer kent wie van Zijn weg afdwaalt het best en Hij kent hen die het goede pad volgen het best”. (K. 16: 125)

De profeet zei: ‘Wees zachtaardig en houd je ver van geweld en grof taalgebruik. En terwijl de islam zich politiek verspreidde van Centraal Azië (Khorasan) naar Noord Afrika vanwege islamitische veroveringen, bleef honderden jaren lang de meerderheid van de inwoners van deze landen christen totdat sommige onder hen geleidelijk de islam aanvaardden op vriendelijke uitnodiging en niet door strengheid en dwang. Grote landen en hele provincies werden inderdaad moslim zonder verovering maar door uitnodiging zoals Indonesië, Maleisië, West en Oost Afrika en andere. Dus strengheid leidt niet tot vroomheid noch tot uitbreiding van de islam.

6 Het doden van onschuldige mensen

God zegt in de Koran: “En jullie mogen niemand doden, wat God verboden heeft, behalve volgens het recht”. (K. 17: 33) en

“Zeg: Komt, dan zal ik jullie voorlezen wat jullie Heer jullie verboden heeft: dat jullie aan Hem niets als metgezel mogen toe- en om goed te zijn voor je ouders- dat jullie je kinderen niet mogen doden uit vrees voor arm-. Wij voorzien in jullie en hun levensonderhoud- dat jullie geen gruwelijkheden mogen benaderen, noch uiterlijk noch innerlijk, en dat jullie niemand mogen doden wat God verboden heeft.- behalve volgens het recht. Dat draagt hij jullie op. Misschien zullen jullie verstandig worden”. (K 6: 151). Het doden van een ziel- welke dan ook- is haram (verboden onder de islamitische wet). Het is een van de meest abominabele zonden (*mubiqât*). God zegt in de Koran: “Derhalve hebben Wij aan de Israëlieten voorgeschreven dat wie iemand doodt, anders dan voor doodslag of wegens verderf zaaien op de aarde, is alsof hij de mensen gezamenlijk heeft gedood en dat wie iemand laat leven is alsof hij de mensen gezamenlijk heeft laten leven”. (K. 5: 32)

U heeft veel onschuldige mensen gedood, die noch strijders noch gewapend waren, alleen omdat zij het niet eens waren met uw meningen.

8 Over de Jihaad (samenvatting)

De geleerden citeren eerst twee verzen (K. 9: 38 en 4: 59) die de jihad aanprijzen. Dan stellen ze dat de jihad nooit mag plaats vinden tegen moslims. Het is een collectieve plicht en geen individuele. Ouders moeten toestemming geven. Volgens een woord van de profeet (hadieth) is de jihad van kinderen hun ouders te dienen. De ‘grote jihad’ is de strijd tegen zichzelf (ego) en het kwaad in zich. De ‘kleine jihad’ is de gewapende strijd. Het vers uit K. 25: 52: “Gehoorzaam de ongelovigen niet, maar bestrijd (jâhidu) hen met hem (de Koran) met een grote strijd” leggen de geleerden uit als een morele inspanning om met de Koran, een genezing van wat in de harten is (K. 10: 57), de ongelovigen tegemoet te gaan. Als argument verwijzen ze naar de volgende hadith: De beste daad van vroomheid, beter dan geld uit te geven aan goud en papier en beter dan de het opnemen van wapens tegen je vijanden en elkaar de nek af te slaan, is het herdenken van God (dhikr) en de zuivering van de ziel. De ‘strijd’ en het herdenken van God komen samen in K. 8: 45: “Als jullie een troepenmacht tegenkomen, houd stand en gedenk God veel”.

De geleerden erkennen de onverschrokkenheid van de IS strijders maar zeggen tevens dat een jihad niet mag gebeuren zonder legitieme intentie, reden, doel en duidelijke gedragsregels.

Intentie: “De mens krijgt slechts wat hij heeft nagejaagd”(K 53: 39). Ook dit vers wordt weer uitgelegd met behulp van een gezegde van de profeet. Vechten op het slagveld uit ijver, trots of waaghalzerij, is niet het pad van God volgen. Wie strijdt voor het Woord van God om excellent te worden, die volgt het juiste pad. De op het slagveld omgekomen martelaar zal bij de verrijzenis zich moeten verantwoorden. Als hij slechts vocht uit waaghalzerij, zal hij in het vuur geworpen worden.

Waarom pleegt men jihad? God geeft toestemming voor de jihad als men wordt aangevallen (K 22: 39-40): “Aan hen die bestreden worden is [de strijd] toegestaan omdat hun onrecht is aangedaan; God heeft de macht hen te helpen, die zonder recht uit hun woningen verdreven zijn, alleen maar omdat zij zeggen: ‘Onze heer is God’ - en als God de mensen elkaar niet had laten weerhouden, dan waren kluizenaarsverblijven, kerken, synagogen en moskeeën waarin Gods naam vaak genoemd wordt zeker verwoest. Maar God zal hen die Hem helpen, zeker helpen; God is krachtig en machtig”. Deze verzen werden aan de profeet en zijn gezellen geopenbaard toen ze dertien jaar lang leden onder martelingen, moord en vervolging door de afgodendienaars. Er bestaat dus geen agressieve, aanvalsjihad alleen maar omdat mensen een andere godsdienst of andere mening hebben.

Het doel van de jihad

“Strijd tegen hen tot er geen geloofsvervolging meer is en de godsdienst alleen aan God toebehoort. Als zij ophouden zal er geen vijandigheid meer bestaan behalve tegen de onrechtplegers”. De uitleg van dit vers gebeurt door een gezegde van de profeet. Hij maakt duidelijk dat het hier gaat om een gebeurtenis in het verleden, op het Arabisch schiereiland. Andere verzen (48: 28; 6: 92; 9: 123) kunnen dit bevestigen, volgens de geleerden.

Gedragsregels:

Deze kunnen worden samengevat in de woorden van de profeet: ‘ Voer oorlog maar wees niet streng, pleeg geen verraad, vermink of dood geen kinderen...’

Ook Aboe Bakr gaf aanbevelingen: ‘Je zult mensen vinden, die zich toewijden aan kloosters, laat hen hun devoties doen. Je zult ook anderen vinden wier hoofden zetels zijn voor duivels (gewapende diakenen) , dus sla hun nek af. Maar dood geen oude, versleten mannen, vrouwen of kinderen; vernietig geen gebouwen; hak geen bomen om en doe geen schade aan het vee zonder een goede reden; verbrand of verdrink geen palmbomen; pleeg geen verraad; vermink niemand; wees geen lafaard; neem geen buit. Waarlijk, God zal helpen die Hem helpen en Zijn boodschappers, al zien ze Hem niet. Zeker, God is krachtig en machtig’. Krijgsgevangenen doden is bij islamitische wet verboden.

Toch hebben jullie veel gevangenen gedood, onder wie 1700 gevangenen in Kamp Speicher in Tikrit in juni 2014, 200 gevangenen bij de Shah’er gasvelden in juli 2014, 700 gevangenen van de Shae’tat stam in Deir el Zor (van wie 600 ongewapende burgers waren), 250 gevangenen op de Tabqah vliegbasis in Raqqah in augustus 2014, Koerdische en Libanese soldaten en vele anderen die alleen God kent. Dit zijn gruwelijke misdaden. Het gedrag van de profeet was heel anders. Hij liet slechts twee oorlogsmisdadigers doden in de slag bij Badr. In tien jaar tijd en tijdens 29 veldslagen heeft hij van de tienduizenden gevangenen geen enkele reguliere soldaat gedood. Hij zorgde ervoor dat ze vriendelijk behandeld werden volgens Gods woord: ‘...wanneer jullie de overhand over hen (de ongelovigen) hebben verkregen, , boeit hen dan stevig vast, hetzij om hen later als gunst vrij te laten, hetzij om hen los te laten kopen’. (K. 47: 4). Alleen strijders mogen worden gedood, niet hun familie en ook geen niet-strijders. De ‘strengheid’ (K. 9: 73 en (9: 123) waarmee de strijders moeten worden aangepakt, geldt alleen tijdens de strijd, niet erna.

10 Mensen van het Boek

Wat de Arabische christenen aangaat, jullie gaven hun drie keuzes: *djizyah* (belasting), het zwaard, of bekering tot de islam. Jullie schilderden hun huizen rood, vernielden hun kerken, en in sommige gevallen, namen hun huis en eigendom als buit. Jullie doodden enkele van hen en verplichtten andere uit hun huis te vluchten zodat ze ternauwernood het vege lijf konden redden en enkele kledingstukken. Deze christenen strijden niet tegen de islam of begaan er misdaden tegen, ze zijn in tegendeel vrienden, burenen en medeburgers. Vanuit het wettelijk per-

spectief van de Sjariea vallen ze onder oude akkoorden van 1400 jaar geleden en de wetten van de Sjariea zijn niet van toepassing op hen. Sommige van hun voorouders vochten met het leger van de profeet tegen de Byzantijnen en zijn dus burgers van de staat Medina geweest sinds die tijd. Andere vallen onder afspraken die met hen gemaakt zijn door Omar ibn Al Khattab, Khalid ibn Walid, de Omajjaden, de Abassieden, de Ottomanen en hun respectievelijke staten. Kortom, ze zijn geen vreemdelingen in deze landen maar eerder afstammelingen van de oorspronkelijke bevolking van deze landen van voor de islam. Ze zijn geen vijanden maar vrienden. Veertienhonderd jaar lang hebben ze hun land verdedigd tegen de kruisvaarders, de kolonialisten, Israel en andere oorlogen. Hoe kun je hen dan als vijanden behandelen? God zegt: “God verbiedt jullie niet om jegens degenen, die niet met jullie strijden om het geloof en jullie niet verdrijven uit jullie woonplaatsen, vriendelijk te zijn en hen rechtvaardig te behandelen. God houdt van degenen die rechtvaardig zijn”. (K 60: 8)

N.B. Voor de volledige Engelse tekst zie: www.lettertobaghdadi.com

Nawoord:

In de reacties van de geleerden op de preek van al-Baghdadi maken we kennis met nieuwe regels voor de exegese van de Koran. Zo wordt meerdere malen gezegd dat de koranverzen of delen ervan niet voor alle tijden en plaatsen gelden, maar dat men rekening moet houden met de tijd of de plaats waarin ze werden geopenbaard. Dit is misschien voor christenen vanzelfsprekend maar voor moslims was dit nog geen algemeen erkende stelling.

Over de (kleinere) jihaad, als gewapende strijd, lijkt een consensus te ontstaan dat deze alleen geoorloofd is als men wordt aangevallen. Geleerden in het verleden dachten hier soms anders over.

Het is geen verplichting om te gaan strijden en er is ook geen verplichting om zijn land te verlaten en in de Islamitische Staat te gaan wonen. De geleerden denken hier duidelijk anders over dan de kalief.

Ook bij een hadieth zoals die over barmhartigheid met het zwaard (begin van open brief) is het mogelijk deze te ontcrachten door meerdere koranverzen met elkaar te combineren. Zo zijn er dus vernieuwingen te constateren in de koranuitleg. Het is daarom de moeite waard om het volledige commentaar te lezen op de 21 stellingen in www.lettertobaghdadi.com.

Bijeenkomst Kabirmoskee over Syriëgangers

Verslag en commentaar door G. Speelman

Anderhalf jaar geleden, op 24 maart 2013, is er een bijeenkomst geweest in de Kabirmoskee in Amsterdam, omdat een aantal moskeegangers aan de bel had getrokken over jongeren uit de moskee die afgereisd waren naar Syrië. Onder de ouders van jongeren van 14-25 jaar bestond veel angst dat hun zonen, of in sommige gevallen dochters, dezelfde weg zouden kiezen. Toen ging het nog om jongeren die naar Syrië afreisden, tegenwoordig is het probleem breder geworden. Op zoek naar materiaal over deze bijeenkomst kwam ik op youtube uit, waar ik inderdaad een serie filmpjes vond. Ze waren niet verspreid door het bestuur van de moskee, hoewel dat waarschijnlijk wel verantwoordelijk was voor het vervaardigen van de filmpjes. Op de website van de Kabirmoskee (www.moskeealkabir.nl) kan je een aantal dingen vinden, maar niet een verslag van hun maatschappelijke activiteiten. Jammer, want die zijn nu juist zo'n goed visitekaartje.

Degenen die de filmpjes verspreid hadden noemden zichzelf 'Ikhlas Media.nl'. Het curieuze is, dat ze de filmpjes voorzien hebben van commentaar zonder er verder zichtbaar in te knippen. Ik geef het commentaar mee, want dat laat zien door welke bril ze bekeken worden door de verspreiders.

Het eerste filmpje laat de imam van de moskee zien die een toespraak in het Arabisch houdt. Het commentaar van Ikhlas Media:

*'De imam van moskee al kabir spreekt de moslims en niet moslims toe
Hij doet dit in het arabisch en verzuimd (sic) het(?) in het Nederlands te spreken.
Wat zijn standpunt is dat is dat de jongeren beter niet kunnen gaan naar syrie etc...'*

Daarna droeg een meisje een gedicht voor in het Arabisch, waarin de zorg en angst werden uitgedrukt vanwege de **Syriëgangers**. Hierover zegt de verspreider

Vervolgens krijgt het Marokkaans-Nederlandse kamerlid Khadija Arib het woord. Hoe kunnen ouders ervoor zorgen dat hun kinderen niet van hen ver-

‘Een jonge zuster krijgt een gedicht voorgeschoteld door haar lerares van school die onze harten moet raken en ons moet laten afdwalen van wat werkelijk gebeurd(sic).’

vreemd raken omdat ze verleid worden door imams van buiten Nederland, is haar vraag. Het besluit van jongeren om naar Syrië af te reizen heeft een enorme impact op de jongeren zelf, maar ook op hun families en de samenleving als geheel. Ook als ze terug willen komen naar Nederland zal niets meer normaal voor ze zijn. Ze kunnen dan niet meer gewoon aan de slag in de samenleving, of hun studie weer oppakken, omdat ze inmiddels daar het één en ander uitgespookt hebben. Uiteindelijk is iedereen het slachtoffer van hun daden: zichzelf, hun ouders, broers en zusters en de hele Marokkaanse gemeenschap. Bij aankomst in Syrië worden hun paspoorten vaak afgepakt. Die kunnen door terroristen weer gebruikt worden om de ergste dingen te doen. Arib vraagt de aanwezigen in gesprek te komen over de vraag: hoe komen we als ouders in gesprek met onze kinderen? Organisaties en individuen die anderen aanzetten tot deelnemen aan de oorlog in Syrië beschouwt ze als criminelen, die een eigen agenda hebben en niet in het belang van de jongeren opereren. Zoals de imam al gezegd heeft: ze sturen jongeren een oorlog in. Tegen dergelijke mensen wil ze zeggen: ‘Blijf van onze kinderen af!’ Het commentaar hierop (onder het kopje: ‘Minister (!) misleid (sic) moslims):

*Khadija van de 2e kamer misleid (sic) moslims en is ongesluierd in de moskee en probeert een politieke(sic) standpunt door te drukken
De democratie en seculiere gedachtengang word (sic) hier opgedrongen aan de moslims*

Een vierde spreker is imam Yasin Alforkani. We vinden het allemaal verschrikkelijk wat er in Syrië gebeurt, zegt hij. De onrechtvaardigheid die daar heerst, steden die totaal verwoest worden omdat mensen op zoek zijn naar hun vrijheid.

Elke internationale gebeurtenis roept ook een reactie op in ons eigen land. Sommige jongeren die ons heel dierbaar zijn, in de woorden van Alforkani: ‘(...) het had mijn broertje of zusje kunnen zijn’ voelen zich begrijpelijkerwijs intens betrokken bij de mensen daar. Jonge mensen reageren uit oprechte zorg en betrokkenheid. Hij wil met zijn gehoor ook de zorgen delen van de ouders. Als imam sprak hij een moeder die een kwartier lang alleen maar kon huilen toen ze het over haar vertrokken zoon had. Ze zei tegen Alforkani: ‘Ik geef u de verantwoordelijkheid, u zult u moeten verantwoorden op de Dag des

Oordeels om te vertellen aan onze broeders hoe ze met dit thema om moeten gaan.’ Alforkani roept jongeren op om in Nederland te blijven en zich in te zetten voor humanitaire hulp. Mensen in Syrië worden niet geholpen door nog meer mensen die daar komen strijden, zeker niet als dat slecht getrainde mensen zijn die hen alleen maar voor de voeten lopen en als kanonnenvoer dienen.

De reactie op de toespraak van Alforkani is feller dan op de andere bijdragen, mogelijk omdat hij zich in hetzelfde taalveld begeeft als de maker van ikhlas media. Onder het kopje: ‘Yasine forkani lastert de mujahideen’ staat er:

*Yasine el Forkani die leugens en verdraaiingen verkondigd (sic)
hij beweerd (sic) gebeld te worden en druk bezig te zijn voor de oummah
maar daadwerkelijk monitort hij de AIVD en stuurt hij de naïeve moslims op het pad van
democratie*

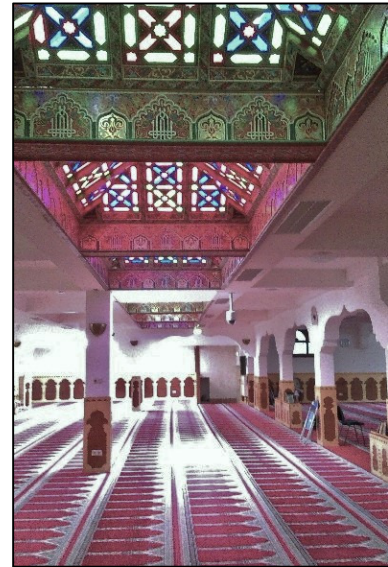
Als enige heeft dit filmpje nog een reeks andere commentaren, die er over het algemeen niet om liegen.

Na afloop van de officiële bijeenkomst is er ook nog een fel debat tussen Alforkani, Marzouk Awlad Abdallah, een imam van de moskee, en enkele jongeren. Dit staat op youtube via ‘salafimedia.nl’. De kijker die dit debat probeert te

volgen doet er goed aan zich eerst te verdiepen in de specifieke terminologie van salafisten.

Eén van de jongeren vraagt of de regering van Asad in de ogen van Marzouk een islamitische regering was of niet? Marzouk maakte in zijn antwoord een onderscheid tussen moslimlanden, met een overwegend islamitische bevolking, en islamitische landen. Zijn wedervraag was of je de plicht hebt om in alle landen waar moslims wonen een islamitische regering te vestigen. De wedervraag was: 'als u dat zegt, geeft u aan dat u denkt dat wij takfiri's zijn'. De jongere in kwestie betoogt dat hij er heel goed mee kan leven dat niet alle individuele moslims volmaakt zijn in hun geloof. Iedereen die de shahada oprecht uit kan spreken is in zijn ogen een moslim. Maar de regeringen van landen zijn wat anders dan de bevolkingen. Wat hem betreft bestaat de regering van

Asad uit *kuffaar*, ongelovigen. Dat geldt overigens ook voor alle regeringen in de wereld die iets anders als grondbeginsel hebben dan de shahada en de sharia, bijvoorbeeld democratie. Zulke regeringen brengen de gelovigen op een dwaalspoor. Asad gehoorzamen is een vorm van shirk, afgodendienst. Want een mens moet alleen Allah aanbidden en niemand anders. Het is de plicht van elke moslim om het goede te bevorderen en het slechte te bestrijden (*al-'amr bi al-ma'ruf wa an-nahy 'an al-munkar*). Het is de plicht van iedere moslim om de kufr regering van Asad te bestrijden. Yasin

Alforkani antwoordt dat dit inderdaad het geval is, maar dat dat geldt voor degenen onder de moslims die in die streek wonen. Als de inwoners van een land zelf niet in staat zijn in opstand te komen tegen hun slechte regering, dan de moslims die er vlak bij wonen. De jihad tegen Asad is geen *fard kifaya*, een algemene plicht voor alle moslims in de wereld, maar een *fard 'ayn*, een plicht die alleen maar voor sommige moslims geldt. Om mee te doen met zo'n Jihad moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Niet de minste van die voorwaarden is dat je toestemming hebt van je ouders. Hij haalt een

traditie aan van de profeet, waarin Mohammed een stel jongeren die zich aanmeldden om mee te doen met een krijgstoet van hem, terugstuurde. De repliek is dat het in het geval van de profeet ging om een aanvalsoorlog. In zo'n geval is de jihad inderdaad een *fard 'ayn*. Maar als het een verdedigingsoorlog betreft (*jihad al-dafi*), dan moeten alle moslims ten strijde trekken, zonder uitzondering. De filmpjes van het debat in de Kabirmoskee maken zo deel uit van een brede stroom aan youtubefilmpjes die een rol spelen in het onderlinge debat tussen salafisten en mensen die hen tegenspreken. Daarbij doet het er niet veel toe in welk jaar het werkelijke debat heeft plaatsgevonden, de argumenten pro en contra vertrek naar Syrië blijven geldig. Het gebrek aan commentaar dat de toespraak van de imam, het gedicht en de verhalen van de twee vrouwelijke politici oproepen wijzen erop, dat deze sprekers nauwelijks serieus genomen worden door de bezoekers van youtube. Ze zijn en blijven buitenstaanders in een debat waarin alleen sommige argumenten hout snijden, en dus fel bestreden moeten worden. Als je het zo bekijkt, is het van groot gewicht wanneer moslims die zich goed kunnen bewegen in het salafi discours, zoals Alforkani, zich blijven mengen in het debat op de social media. Anders wordt dat debat waar het de potentiële Syriëgangsters betreft, volledig weggekaapt door stemmen die zeggen wat ze toch al willen horen.

Boeken

François Déroche, *Qur'ans of the Umayyads. A first Overview*, Leiden/Boston: Brill, 2014, 155 blz., 33 foto's met illustraties. 55,00 euro

Het zoeken naar de oudste teksten van de bijbel is begonnen in de tijd van de humanisten. Erasmus was een van de eersten die aandacht gaf aan de originele teksten van het Nieuwe Testament. Het echte werk was werk voor de 19e eeuw. Van Nestle (uitgave over de kleine verschillen tussen de oudste handschriften) heb ik zelf de 16e druk uit 1954: eerste druk is uit 1906. Na wat papyri uit de 2e tot 6e eeuw is het daar vooral de Codex Sinaiticus en de Codex Vaticanus (allebei ca 330-350) die aan de top staan.

En wat de Koran betreft? In een boek van 1977, kort na mijn studententijd, kwam John Wansbrough in zijn geruchtmakende *Quranic Studies* met de stevige hypothese dat er tot aan 750 allerlei lokale varianten waren die in een finale redactie bijeengebracht zouden zijn, maar zeker niet vóór het einde van de 2e/8e eeuw, dus ergens in de periode rond het einde van de Omajjadentijd, rond 730-745. Omdat er van een aantal episodes in de Koran bijna-synoptische varianten zijn (zoals drie versies van de schepping van Adam en het protest van de engelen daartegen), zou deze theorie de parallel-passages in de Koran verklaren.

F. Déroche is al een lang leven bezig met de studie van de oudste handschriften van de Koran die hij te pakken kon krijgen en heeft nu een overzicht van zijn bevindingen geschreven, waarin hij een onderscheid maakt tussen de vroege Omajjadentijd, vóór 690 dus, en de latere. Uit beide periodes heeft hij handschriften. Kroondocument bij hem zijn Koran fragmenten uit de Amr moskee in Fustat, (nu bekend als oud-Cairo) die kort voor en na 1800 door Franse geleerden zijn meegenomen. Hoe precies dat vertelt het verhaal niet, maar veel ervan is nu in Parijs, een deel in Sint Petersburg. Het was oorspronkelijk een manuscript van ca 220 vellen op groot A4, waarvan er 98 of ongeveer 45% bekend zijn. Ze zijn van verschillende hand, maar behoren duidelijk tot één tekst.

Vanuit Damascus zijn er oude manuscripten bewaard gebleven in Istanbul. Daarnaast zijn er natuurlijk vooral de handschriften die in Sana'a gevonden zijn op de vliering van de zolder van de oude moskee, in de jaren 1960. Er waren toen minder puntjes voor het aangeven van verschillen tussen letters als b,n,t en nog weinig streepjes voor de lange klinkers. Déroche ziet wel een soort ontwikkeling in het schrift van Fustat naar Sana'a: ze stammen uit dezelfde cultuurkring, maar er lijkt een ontwikkeling in te zitten, wat diacritische tekens betreft vooral. De C14 analyses wijzen zelf op een oorsprong van de oudste manuscripten vóór 650. Van de speculaties van Wansbrough blijft dus niet veel over, al wordt hij in dit zeer feitelijke boek maar even vermeld. Het boek gaat vooral over de uiterlijke vorm van de manuscripten, de tekst zelf wordt niet geanalyseerd. Daar zijn de Koran-commentaren voor. – Karel Steenbrink

Een badal in mystieke substitutie voor de islam

Franciscus van Assisi en de verhouding tussen christendom en islam in het werk van Louis Massignon

Masterthesis Theologie, Juliëtte van Deursen-Vreeburg
Tilburg School of Catholic Theology, begeleiding prof.
M.J.H.M. Poorthuis

De Franse islamoloog Louis Massignon (1883-1962) heeft een belangrijke rol gespeeld in het veranderende denken over de islam in de katholieke kerk vóór, tijdens en na Vaticanum II. Massignon was een van de meest invloedrijke 20e-eeuwse wetenschappers op het gebied van de islam. In deze masterthesis wordt ingegaan op een minder bekend aspect van Massignons werk, namelijk op zijn perceptie van het leven van Franciscus van Assisi en op de manier waarop die perceptie zijn denkbeelden over de verhouding tussen islam en christendom heeft beïnvloed.

Massignon baseert zijn interpretatie van het leven van Franciscus op Bonaventura's *Legenda Maior*, in het bijzonder op het verhaal van het bezoek van Franciscus aan sultan al-Kâmil. Hij deelt Bonaventura's negatieve stereotypering van de sultan en de moslims niet, maar is gefascineerd door het verlangen van Franciscus naar het martelaarschap en door zijn voorstel aan de sultan om een godsgericht door middel van een vuurproef te ondergaan. Het godsgericht gaat niet door, maar in de stigmata wordt Franciscus toch martelaar van de liefde. In Massignons mystieke interpretatie van het verhaal worden deze stigmata veroorzaakt door Franciscus' brandende liefde voor de sultan. Zo verwerft Franciscus alsnog het martelaarschap vanuit zijn vurige liefde voor Christus en voor de moslims. In Massignons interpretatie wordt door middel van de symboliek van het getal vijf (islamitische zuilen en gebeden, stigmata en wonden van Christus) islam en christendom op een typologische wijze aan elkaar verbonden.

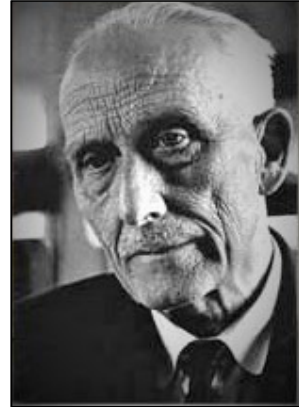
Het godsgericht dat Franciscus voorstelt, verwijst volgens Massignon naar het verhaal van de christenen van Najrân die bij Mohammed komen om te onderhan-

delen. Dit verhaal wordt door Massignon als spiegelverhaal gebruikt bij het verhaal van Franciscus en de sultan: na een discussie over de betekenis van Jezus stelt Mohammed een godsgericht (mubâhala) voor om te bepalen wie er gelijk heeft, maar de christenen van Najrân weigeren en sluiten een verdrag met Mohammed. Ook de sultan weigert het godsgericht. Twee keer dus wordt het godsgericht over de goddelijke waarheid geweigerd. Volgens Massignon zal in de mystieke traditie van islam en christendom de waarheid van de incarnatie op een andere, meer verborgen wijze terugkeren. Lijdende voorlopers uit de islamitische traditie, zoals Salman Pak, Hallâj en Fatima zullen de islam tot vervolmaking brengen door de werking van de liefde.

De ontmoeting van Franciscus en de sultan speelde zich af in Damietta. Op deze plaats hebben Louis Massignon en Mary Kahil in 1934 de Badaliyya-beweging opgericht. Voor Massignon waren bedevaartsplaatsen van groot belang: zij sloten aan bij verhalen uit de traditie en maakten het mogelijk voor gelovigen om in een collectieve beleving deze verhalen te verbinden met hun persoonlijke en spirituele leven. In Damietta legden Kahil en Massignon de gelofte van de Badaliyya af: zij spraken uit hun leven te willen offeren voor de moslims ‘niet opdat ze worden bekeerd, maar zodat de wil van God mag worden voltrokken in en door hen.’ Massignons interpretatie van het leven van Franciscus heeft aan de basis gelegen van de Badaliya-beweging. Franciscus had zich immers, als eerste christen na de mubâhala, opgeofferd ter substitutie (badaliya) in het voorstel voor een godsoordeel. Volgens Harpigny kunnen we de Badaliya daarom ‘de franciscaanse roeping van de substitutie’ noemen. Net als Franciscus moesten de leden van de Badaliya bereid zijn tot zelfopoffering voor de verzoening tussen moslims en christenen.

Badaliyya betekent substitutie en komt van het Arabische woord *badal*. In de soefi-traditie zijn de *abdâl* heiligen die door het verdragen van lijden in compassie in staat zijn het lijden om te vormen. Massignon legt de verbinding tussen deze soefi-traditie en de katholieke heiligentraditie. Hij beschouwt mystieke substitutie voor anderen als een ultieme uitdrukking van gastvrijheid. Een gastvrijheid die hij zelf in de islamitische wereld heeft ervaren en die zelfs zijn leven heeft gered. Abraham, Salman Pak, Hallâj, Franciscus van Assisi en Charles de Fou-

cauld zijn de grote voorbeelden van mystieke substitutie uit de islamitische en christelijke traditie. Samen met vele andere abdâl (ook uit andere religieuze tradities, zoals Ghandi) openbaren zij de heilige waarheid en zorgen zij voor een toenadering tussen mensen van verschillende religies. Dit gaat gepaard met vervangend lijden voor de mensheid door daadwerkelijk martelaarschap of door de offergave van gebed en ascese in navolging van Christus. Massignon voelde zelf ook de roeping om als badal zijn leven (symbolisch) te offeren voor de toenadering tussen moslims en christenen.

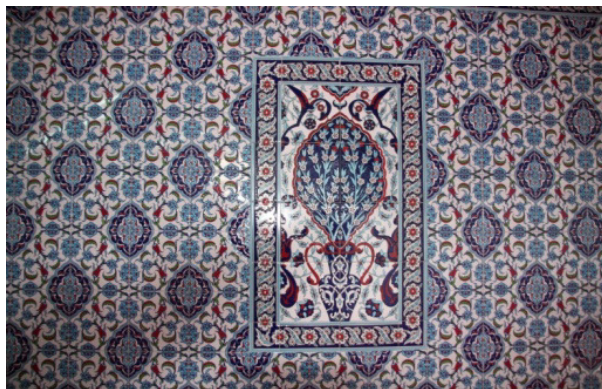
Massignons concept van mystieke substitutie is sterk beïnvloed door denkbepelden die leefden in het ‘extatische katholicisme’ van Franse bekeerlingen tot het katholicisme uit het intellectuele milieu van eind 19e en begin 20e-eeuw. Massignon was bevriend met bekeerlingen als Charles de Foucauld, Paul Claudel, Joris-Karl Huysmans, Léon Bloy en Jacques Maritain. Het waren Huysmans geschriften over de mystieke substitutie van middeleeuwse heiligen en gestigmatiseerde mystici die grote invloed hadden op Massignon.

Het concept van mystieke substitutie roept vanuit de hedendaagse postconciliaire theologie allerlei kritische vragen op over offer- en lijdensmystiek. Het religieuze offer is omstreden en polemisch geworden. Uitwassen van strenge ascese en vrouwonvriendelijkheid van bepaalde vormen van lijdensmystiek zijn aan de kaak gesteld en verworpen. De protestantse traditie heeft van oudsher grote kritiek op een spiritualiteit van zelfopoffering vanwege de nadruk op de eenmaligheid van het unieke offer van Christus. De notie van zelfopoffering loopt echter als een rode draad door het leven en werk van Massignon heen. Het concept van mystieke substitutie en de doelstellingen van de Badaliyya-bewegingen staan bol van deze katholieke mystiek van het offer. De Badaliyya-leden zijn dan wel niet geroepen tot fysiek martelaarschap, maar wel tot offergaven van gebed, ascese, compassie en geweldloosheid. Het is opmerkelijk dat Massignon juist vanuit deze lijdensmystiek een brug wil slaan tussen islam en christendom: de moslims stigmatiseren het christendom door de christenen te wijzen op hun tekortschie-

tend geloof in de transcendente God van Abraham, terwijl Franciscus' stigmatisatie wordt veroorzaakt door de wereld van de islam die scherpe scheidslijnen trekt tussen het goddelijke en het menselijke en daarmee op afstand blijft staan van de brandende liefde van het goddelijk leven.

Na Vaticanum II heeft Massignons interpretatie van Franciscus' bezoek aan de sultan en van zijn stigmatisatie weinig navolging gekregen binnen de theologie van de interreligieuze dialoog. Vanuit hedendaags perspectief moet de vraag gesteld worden in hoeverre het dialogisch is om vanuit het christendom ongevraagd een offer aan te bieden aan moslims. In de monastieke interreligieuze dialoog met de islam vinden we echter wel sporen terug van mystieke substitutie. Zo kunnen we in het geestelijk testament van Christian de Chergé invloeden van Massignons werk terugvinden.

Massignons betekenis voor de toekomstige dialoog van het christendom met de islam moet gezocht worden in het feit dat zijn werk zich kenmerkt door een groot respect voor de islam, terwijl hij tegelijkertijd de dialoog stevig verankert in zijn eigen katholieke traditie. Geen postmodern relativisme, maar wel een waarderende en gastvrije houding naar de religieuze ander toe, zonder de kritische blik te verliezen. Geen verwatering van de eigen religie of syncretisme om bruggen te slaan naar de islam, maar wel een gevoeligheid voor overeenkomsten tussen de spirituele en mystieke geloofstradities.

Van her en der

Maatschappelijke verbeelding

CULTURELE VERSCHILLEN IN DE RELIGIE A. Makhloufi en H. Teunissen

Abdel : De media vertellen van alles over moslims, salafisten, salafi, islamiet (een woord dat ik nooit begrepen heb) enzovoort. Voor een moslim betekent 'salafi' letterlijk: iemand die volgens de zuivere islam leeft, een volger is van 'salaf'. Dit zijn de eerste generatie moslims die leefden in de tijd van de profeet en zijn opvolgers 'Kholafa- Rachidin' daarna. Maar salafi als begrip heeft er allerlei connotaties bij gekregen

Harrie : Het NOS Journaal toonde een paar dagen geleden beelden van het Midden-Oosten. Ze hadden het over strenge moslims: daar kwam Al Qaida uit voort. Alles werd op één hoop gegooid.

Abdel : Dat geldt ook voor de arabisten die je vaak op de televisie ziet. Ze roepen van alles en nog wat, bewust overigens, en geven een evident onjuist beeld over de islam en de moslims. Dat is iets wat moslims arabisten kwalijk nemen. Arabisten weten enorm veel van de islam, maar schetsen over het algemeen een negatief beeld over de islam, moslims en Arabieren onder de mom van wetenschap. Dat was vroeger niet anders en vandaag de dag nog steeds.

Harrie : Arabisten hebben meestal niets met het geloof, behalve Hans Jansen. Hij is een gelovige, bekeerd tot het orthodoxe katholicisme. Maar dat gaat veranderen, vermoed ik, vooral onder Marokkaanse studentes. Ik volg af en toe nog colleges Arabisch en Islamologie, bijvoorbeeld als het gaat over de vroegste Koranhandschriften. Ik denk dat bijna een derde van de studenten Arabisch jonge vrouwen zijn van Marokkaanse herkomst. De opleiding in Leiden was tot voor kort heel liberaal. Men is enorm historisch-filologisch onderlegd, maar heeft weinig affiniteit met geloof. Spiritualiteit is voor hen een vreemde wereld. Dat leidt tot merkwaardige misverstanden. Ik hoop zelf dat die nieuwe generatie dat anders gaat doen, maar dat duurt nog wel even. De moslima's die nu afstuderen bij Arabisch en islamologie gaan het mogelijk van beide kanten bekijken: vanuit wetenschappelijk kant én van de gelovige kant. Dat zal best botsen, maar dat hoort ook zo.

Abdel : Dat is ook helemaal niet erg. Wat ik juist graag zou zien zijn meer discussies tussen de beide tegenpolen. Tussen degenen die als arabisten zijn opgeleid vanuit een westerse mentaliteit en de geleerden uit de Arabisch en islamitisch wereld, uit Marokko, Egypte enzovoort.

www.maatschappelijkeverbeelding.nl

Verlegenheid religies

Er is alle reden om te spreken over verlegenheid van de religies. Religie wordt immers aangewezen als schuldig aan oorlog, door extremisme en fundamentalisme. Vertegenwoordigers van religies schieten dan meteen in de verdediging. Religie is juist vredelievend en bedoeld voor samenbinding. Daarom hield de Raad van Kerken een studiedag over dit onderwerp samen met joden, christenen, moslims. http://www.raadvankerken.nl/pagina/3063/verlegenheid_van_religies

Turkse Islam en integratie

Op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken hebben twee islamologen, Nico Landman en Thijl Sunier, een rapport uitgebracht onder de titel "Turkse islam. Actualisatie van kennis over Turkse religieuze stromingen en organisaties in Nederland. De volledige tekst staat op:

https://www.fsw.vu.nl/nl/Images/TRSO%20rapport%20SunierLandman%202014_tcm30-409607.pdf .

Hun conclusie is dat bij de vier Turkse religieuze stromingen (St. Islamitisch Centrum Nederland, I.S.N., Milli Görüs, de Gülenbeweging) er wel een aantal dimensies van paralliteit bestaat op sociaal-organisatorisch, sociaal-cultureel, juridisch vlak en op het terrein van een beïnvloedingsdimensie in processen van socialisering en disciplineren, maar dat dit integratie niet verhindert. Ze spreken liever over ‘ dimensies van paralliteit’ dan over ‘parallele gemeenschappen’.

De minister van Sociale Zaken, L. Asscher, lijkt andere conclusies te trekken uit dit onderzoek en deelt hun mening niet. Dit blijkt alleen al uit de titel van de brief “Parallele gemeenschappen”.

Zie zijn brief aan de Tweede Kamer: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/09/25/kamerbrief-onderzoek-parallele-gemeenschappen.html>

